

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: студент II курсу, групи 672-4
денної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Копійчук Євген Миколайович _____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Марич Максим Григорович _____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

АНОТАЦІЯ

Копійчук Є. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан та проблеми регулювання. Рукопис.

У магістерській роботі проведено дослідження теоретичних засад управління ліквідністю банку. Висвітлено концептуальні підходи до управління ліквідністю банку. Проаналізовано сучасний стан ліквідності банківського сектора України. Досліджено напрями покращення управління ліквідністю банку на основі розробки стратегії управління ліквідністю

Ключові слова: ліквідність, банківська система, GAP-аналіз, таксономічний аналіз, кредитний ринок.

ANNOTATION

E. Kopychuk. Liquidity of the banking system of Ukraine: current state and problems of regulation. Manuscript.

In the master's work, a study of the theoretical foundations of bank liquidity management was carried out. Conceptual approaches to bank liquidity management are highlighted. The current state of liquidity of the banking sector of Ukraine is analyzed. The ways of improving the bank's liquidity management based on the development of a liquidity management strategy have been studied

Key words: liquidity, banking system, GAP analysis, taxonomic analysis, credit market.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Є.М. Копійчук
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ.....	7
1.1. Сутність та характеристика ліквідності банку.....	7
1.2. Концептуальні підходи до управління ліквідністю банку.....	15
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2.АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ.....	24
2.1. Аналіз сучасного стану ліквідності банківського сектора України.....	24
2.2. Аналіз показників фінансово-господарської діяльності АТ «А-Банк» за 2020-2022 роки.....	28
2.3. GAP-аналіз ліквідності АТ «А-Банк».....	36
Висновки до розділу 2.....	40
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ.....	42
3.1. Таксономічний аналіз ліквідності банку на основі побудови інтегрального показника.....	42
3.2. Напрями покращення управління ліквідністю АТ «А-Банк» на основі розробки стратегії управління ліквідністю.....	47
Висновки до розділу 3.....	56
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сьогодні досить гостро стоїть проблема забезпечення ліквідності банків. Насамперед це пов'язано з військовою агресією російської федерації та початком бойових дій, які спричинили політичну та соціальну кризу, а також нестабільність економіки країни. Криза вплинула і на банківську систему. Найбільш очевидною проблемою, з якою зіткнулося населення з початку бойових дій, є відсутність готівки в банкоматах і неможливість здійснення безготівкових розрахунків. Питання забезпечення банками готівкою безпосередньо пов'язане зі станом їх ліквідності. Крім того, ліквідність банку є показником його стабільності, важливо сформувану раціональну та ефективну систему моніторингу та управління процесом забезпечення ліквідності банку як на мікро, так і на макрорівні. Тому актуальність обраної теми є в тому, що в нинішній ситуації ліквідність банків потребує значної уваги, а також відповідального аналізу та оцінки для подальшого управління нею з метою підтримки життєздатності банків та безперебійного функціонування економіки в цілому.

Теоретичні основи дослідження ліквідності банків розглядали багато вітчизняних та зарубіжних економістів, зокрема: Андросова О. Ф., Бойко А. С., Дзюблюк О. В., Гордієнко Т. М., Кейнс Дж. М., Коваленко В. В., Колесник Ю. В., Кочетигова Т.В., Криклій О.А., Кришталь Т.Є., Міщенко В.І., Метлушко О.В., Пернарівський О.В., Сомик А.В., Рудан В.Я. та ін.

Метою дослідження є розвиток теоретичних положень, розробка методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення ліквідності банків.

Відповідно до поставленої мети були розроблені завдання: узагальнити теоретичні аспекти поняття «ліквідність» банку; розкрити механізм існуючих методів управління ліквідністю банку; проводити аналіз показників ліквідності

банку; провести таксономічний аналіз ліквідності банку та побудувати інтегральний показник; визначити шляхи покращення забезпечення ліквідності банку.

Об'єктом дослідження є забезпечення ліквідності банку.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні положення та науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу забезпечення ліквідності банків.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

- удосконалено стратегію управління ліквідністю АТ «А-Банк» з розподілом функціональних обов'язків структурних підрозділів, залучених до управління ліквідністю банку. Дана стратегія визначає повноваження підрозділів банку щодо забезпечення ліквідності та виокремлює сфери їх застосування, а також відображає мету та цілі діяльності банку щодо досягнення належного рівня його ліквідності;

- удосконалено підходи до тлумачення поняття «ліквідність банку» на основі дослідження підходу «як здатності забезпечити безпеку фінансових втрат клієнтів». Даний підхід трактує ліквідність банку з позицій захисту клієнтів банку від можливих фінансових втрат і ризиків, що є ключовим для забезпечення безпеки фінансових втрат.

Методологічну основу магістерського дослідження складають методи: теоретичного узагальнення та синтезу – при розкритті сутності понять «ліквідність банку»; логічного аналізу – для оцінки стану ліквідності банківського сектору України; порівняльного аналізу – при визначенні особливостей використання окремих інструментів регулювання ліквідності; графічний метод – побудова рисунків та графіків для наочного відображення предмета дослідження; кількісного оцінювання, при проведенні аналізу та оцінки фінансово-господарської діяльності АТ «А-Банк».

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативноправові акти, що регулюють діяльність банків в Україні, офіційні матеріали Національного банку України, праці провідних вітчизняних й

зарубіжних вчених та практиків з управління ліквідністю банків, інформаційні ресурси мережі Інтернет, фінансова звітність АТ «А-Банк».

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці наукових рекомендацій, спрямованих на управління ліквідністю банків на прикладі АТ «А-Банк».

Основні результати магістерського дослідження були висвітлені на науково-практичних конференціях, зокрема: III Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового менеджменту суб'єктів господарювання в контексті реалізації Стратегія євроінтеграції України» (16 листопада 2023 р., м. Хмельницький). Основні положення, висновки та результати дослідження опубліковано в наукових працях обсягом 0,15 друк. арук.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи – 63 сторінки друкованого тексту. Робота містить 14 таблиць, 5 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 45 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

1.1. Сутність та характеристика ліквідності банку

Для ефективної роботи банківським установам необхідно щодня забезпечувати баланс між обсягами активних і пасивних операцій. Забезпечувати щоденний контроль за достатністю платіжних засобів для виконання зобов'язань перед вкладниками банку. Іншими словами, банк повинен постійно контролювати позитивні та негативні грошові потоки, або управляти своєю ліквідністю.

Ліквідність банківської установи – складне економічне поняття, яке розвивається з розвитком банківської системи. На сьогодні немає єдиних думок щодо трактування банківської ліквідності, її характеристики, функцій, принципів, факторів впливу та ефективних інструментів управління нею.

Розглядаючи поняття ліквідності за економічною сутністю варто відзначити, що в науковій літературі є розбіжності щодо його трактування. На основі аналізу літературних джерел у таблиці 1.1 наведено визначення поняття «банківська ліквідність» провідними вітчизняними та зарубіжними вченими [17, 102].

Група вчених трактує «ліквідність банку як здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання та забезпечувати їх виконання вчасно і в повному обсязі» [43, 777].

Пасиви банку, в переважній більшості, складаються з реальних (відображені на балансі банку: депозити юридичних і фізичних осіб, ресурси банку) і потенційних (відображені на позабалансових рахунках: зобов'язання за кредитними лініями, гарантії). Однак це тлумачення обмежується лише

здатністю банку своєчасно виконувати свої зобов'язання.

Таблиця 1.1

Підходи до трактування поняття «ліквідність банку»

Автори	Визначення поняття «ліквідність банку»
Здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання в повному обсязі	
О. Дзюблюк, В. Рудан [9, с. 26]	«здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання та своєчасно і в повному обсязі забезпечити можливі потреби платоспроможних клієнтів у кредитних коштах за умови збереження постійної позитивної маржі між середньою вартістю наданих та залучених коштів»
О. Фуксман [50, с. 64]	«здатність, не порушуючи внутрішніх та зовнішніх регулятивних вимог, виконувати усі зобов'язання в повному обсязі у необхідній валюті та у відповідний строк за рахунок структури балансу»
І. Косарева [20, с. 101]	«здатність банку швидко і без зайвих втрат перетворювати власні активи у готівкові кошти у необхідній валюті та у відповідний строк, мобілізувати кошти з інших джерел для своєчасного і повного погашення усіх своїх зобов'язань та отримання готівки в будь-який час із незначними витратами»
Здатність швидко перетворювати активи у грошові кошти	
У. Грудзевич [3, с. 125],	«здатність швидко перетворювати активи у грошові кошти з мінімальною втратою їх вартості для своєчасного виконання зобов'язань»
Ф. Мишкін [29, с. 58]	«легкість і швидкість, з якими певний актив може перетворюватися у засіб обміну, а гроші є найбільш ліквідними з усіх активів»
Г. Карчева [16, с. 305].	«можливість постійно і безперерійно задовольняти потреби у грошових коштах, трансформувати свої активи в готівку без суттєвої втрати їхньої вартості або в будь-який момент запозичити кошти на ринку за середньою ставкою для поповнення ліквідності»
Здатність розраховуватись за своїми зобов'язаннями та одночасно розширювати кредитну діяльність	
В. Міщенко, А. Сомик [25, с. 11]	«спроможність своєчасно й у повному обсязі виконувати всі свої грошові зобов'язання та забезпечити розвиток банку на основі проведення та нарощення обсягів його операцій відповідно до стратегії розвитку банку»
О. Івашук [13, с. 164]	«здатність банку своєчасно та з мінімальними витратами виконувати вимоги щодо виплати за своїми зобов'язаннями та бути готовим задовольнити потреби в кредиті клієнтів банку»
Дж. Сінкі [42, с. 992]	«наявність достатньої кількості коштів для компенсації вилучення депозитів і задоволення потреби в кредитуванні»
Здатність забезпечити безпеку фінансових втрат клієнтів*	
М. Литвинюк, В. Демиденко [24, с. 635]	«базовий показник захищеності клієнтів у ситуаціях, коли банк зобов'язаний погасити свої заборгованості у найкоротший термін»
А. Драбаніч, І. Максимець [10, с. 82]	«здатність забезпечити безпеку фінансових втрат клієнтів при вчасному і повному виконання фінансової заборгованості»

Ряд авторів при визначенні ліквідності банку ототожнюють її з наявною сумою готівки. Виходячи з цього, банк вважається ліквідним, якщо активи банку мають високу якість, а обсяг наявних у ньому грошових коштів дозволяє своєчасно і в повному обсязі погасити всі зобов'язання за всіма пасивними операціями.

Останнім часом у науковій літературі часто зустрічаються підходи до трактування ліквідності, згідно з якими ліквідність банку визначається не тільки здатністю банку розраховуватися за своїми зобов'язаннями, а й можливістю одночасної кредитної діяльності.

Виходячи з аналізу трактування поняття «ліквідність банку», необхідно виділити основні ознаки ліквідності банку, а саме:

- усі зобов'язання банку повинні виконуватись у валюті, в якій ці зобов'язання виникли;
- банківська установа повинна своєчасно та в повному обсязі виконувати всі свої зобов'язання;
- банк повинен швидко конвертувати активи в готівку з мінімальною втратою вартості;
- здатність банку нарощувати обсяги активних операцій для отримання доходу з метою розвитку діяльності банку [22, 220].

У науковій літературі часто розрізняють поняття ліквідності активів і пасивів банку, ліквідності балансу та ліквідності банку. Таким чином, під ліквідністю активів розуміють їх здатність швидко та з найменшими витратами перетворюватися на готівку. Ліквідність балансу банку, на думку О. Фуксмана трактується «як баланс активних і пасивних статей за термінами, тоді як ліквідність банку визначається багатьма економістами як його здатність своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями» [15, 16].

Тому ліквідність банку необхідно розглядати як багаторівневу категорію, що об'єднує поняття «ліквідність балансу банку (ліквідність активів, ліквідність пасивів)» та «ліквідність банку». Адже ліквідність банку залежить від ліквідності його балансу, який формується ліквідністю активів і пасивів.

Зокрема, Є. Галицька, Л. Висоцька розглядають «ліквідність фінансових установ як трирівневу систему, яка включає такі елементи: ліквідність активів і пасивів (перший рівень), ліквідність балансу банку та ліквідність банку (другий рівень), ліквідність банківської системи (третій рівень)» [12, 395].

Тоді як І. Косарьова «виділяє чотирирівневу систему ліквідності банку, яка складається з ліквідності активів і пасивів (перший рівень), ліквідність балансу (другий рівень), ліквідність банку (третій рівень) та ліквідність банківської системи (четвертий рівень) (рис. 1.1)» [26, 272].

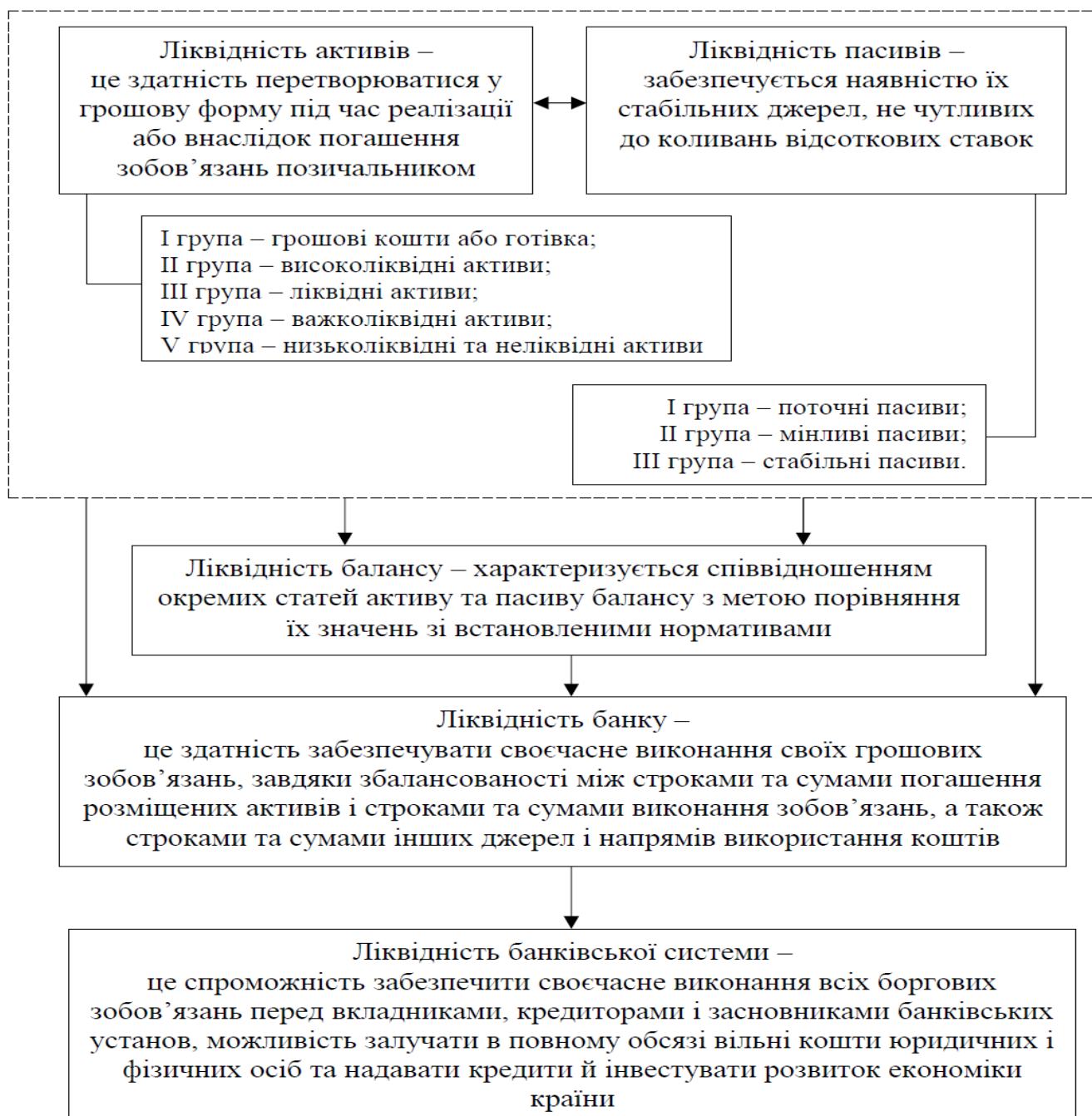

Рис 1.1. Рівні банківської ліквідності

Ліквідність банку тісно пов'язана з ліквідністю активів і пасивів банку, оскільки активи характеризують розміщення і використання залучених банком коштів, пасиви відображають джерела формування фінансових ресурсів банку, а ліквідність показує взаємозв'язок між ними. Пасиви та активи банків повинні бути збалансовані за строками та розмірами погашення, інакше може виникнути ризик неспроможності банку своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за власними зобов'язаннями. Отже, необхідною умовою забезпечення ліквідності балансу банку є групування активів і пасивів банку за ступенем ліквідності [38, 172].

Окремі групи активів повинні бути віднесені до певних груп пасивів, що є необхідною умовою забезпечення збалансованої ліквідності банківської установи.

За ступенем ліквідності активи банку поділяються на п'ять основних груп:

- «перша група - грошові кошти або готівка (кошти в касі, кошти на рахунках у банках);
- друга група – високоліквідні активи (готівка на користь банку, готівка в дорозі);
- третя група – ліквідні активи (портфель короткострокових позик і цінних паперів);
- четверта група - неліквідні активи (активи, перетворення яких у готівку перевищує 1-2 місяці);
- п'ята група - низьколіквідні та неліквідні активи (нерухомість, обладнання, нематеріальні активи)» [8, 286].

Пасиви банківської установи є стабільними, якщо вони постійно перебувають в обігу, постійно поповнюються і не чутливі до зміни процентних ставок. За ступенем стійкості виділяють такі групи пасивів:

- поточні зобов'язання – кошти, які можна зняти з рахунку в будь-який момент без попередження та/або чутливо реагувати на зміну процентної ставки;
- змінні пасиви – кошти, значна частина яких може бути знята в будь-який момент часу, але певна сума залишків завжди знаходиться на рахунках;

– стабільні пасиви - кошти, ймовірність вилучення яких мінімальна.

Баланс банківської установи є ліквідним, якщо його стан дає змогу покривати короткострокові зобов'язання за рахунок швидкої реалізації активів. Здатність оперативно конвертувати активи банку в готівку для виконання власних зобов'язань визначається багатьма факторами, основним з яких є відповідність строків та обсягів розміщення фінансових ресурсів строкам та обсягам їх залучення [20].

Особливе значення в забезпеченні ліквідності банку має врахування факторів ризику, що впливають на неї, і здатність використовуваних методів їх нейтралізувати.

М. Савлук та А. Мороз та виокремлюють дві групи факторів впливу на ліквідність банку, в основі яких лежать методи управління ліквідністю банку: наявність необхідного обсягу ліквідних коштів у банку; можливість залучення ліквідних коштів шляхом їх запозичення або продажу активів.

Тоді як Стельмах В. та Міщенко В. В. фактори, що впливають на ліквідність банку є внутрішніми та зовнішніми. До зовнішніх факторів автори відносять такі: розвиток ринку цінних паперів та ринку міжбанківського кредитування; рівень інфляції; курс валюти; динаміка цін на фондовому ринку. До внутрішніх факторів відносять: якість активів і пасивів, ступінь їх незбалансованості за сумами, строками та в розрізі валют; рівень управління банком; імідж банку.

На основі аналізу праць провідних науковців автори дійшли висновку, що більшість науковців поділяють фактори на внутрішні та зовнішні.

У таблиці 1.2 узагальнено основні фактори, що впливають на ліквідність банківської установи, з розподілом на внутрішні та зовнішні. У свою чергу фактори внутрішнього середовища поділяються на фактори, що піддаються впливу, і фактори, що не піддаються впливу. При цьому фактори зовнішнього середовища розділяються на фактори: світового, державного та регіонального рівнів.

Класифікаційні ознаки факторів впливу на ліквідність банку

Класифікаційна ознака	Фактор впливу
Зовнішні фактори	
Фактори світового рівня	<ul style="list-style-type: none"> – стан світової економіки; – рівень інтеграції банківської системи країн світу; – коливання процентних ставок на валюту, сировину, ін.; – світова криза; – стан світових фінансових ринків
Фактори державного рівня	<ul style="list-style-type: none"> – політична і економічна ситуація в країні.; – розвиненість фінансових ринків, включаючи ринок цінних паперів; – розвиток банківського сектора; – розвиненість системи нагляду; – рівень регулювання діяльності банку з боку держави; – грошово-кредитна політика НБУ; – політична ситуація країни; – рівень фінансової спроможності населення.
Фактори регіонального рівня	<ul style="list-style-type: none"> – стан економічного розвитку регіону; – розвиненість інфраструктури регіону; – стан ресурсної бази регіону; – стан соціального середовища регіону.
Внутрішні фактори	
Фактори які піддаються впливу	<ul style="list-style-type: none"> – збалансування грошових потоків; – достатність власного капіталу; – структура і динаміка активів; – структура і динаміка зобов'язань; – якість кредитного портфеля; – ступінь ризиковості активних операцій – якість і структура ресурсів банку; – рівень менеджменту; – кваліфікація персоналу; – ефективна методологічна база.
Фактори на які не можливо вплинути	<ul style="list-style-type: none"> – розмір банку; – імідж банківської установи; – рівень платоспроможності клієнтів.

Зовнішні фактори характеризуються впливом світової економіки на рівень ліквідності банківської установи. Як зазначає С. Безвух, що «останнім часом даному чиннику приділяють особливу увагу, оскільки саме стан світової економіки та світова фінансова криза привели до ряду наслідків неліквідності: наприклад, закриття зовнішніх джерел фінансування для банківських установ».

Фактори, що впливають на ліквідність банків на державному рівні, включають «економічні, політичні, соціальні та технологічні фактори. Основним фактором зовнішнього середовища на державному рівні, що впливає на ліквідність банківської установи, є політика Національного банку України як центрального органу, що здійснює державний нагляд і регулювання діяльності банків в Україні. Національний банк встановлює та контролює обов'язкові нормативи ліквідності банків, надає їм кредити рефінансування для підтримання рівня ліквідності та платоспроможності, встановлює нормативи обов'язкового резервування банків, регулює грошову масу та рівень інфляції, а також стан валютний ринок» [18, 30].

Поряд із зовнішніми факторами на ліквідність банку впливають внутрішні фактори. Тому що від репутації, розміру, фінансового стану, кількості клієнтів багато в чому залежить здатність банку залучати депозити, налагоджувати відносини з партнерами та інвесторами, які впливають на якість та структуру активів і пасивів. Основним захисним джерелом поглинання ризиків активів та гарантування повернення вкладів клієнтів є капітальна база банку, що забезпечує фінансову стабільність роботи банку. Чим вищий власний капітал банку, тим більша його ліквідність за інших рівних умов. Власний капітал банку виступає амортизатором у разі виникнення несприятливих ситуацій, які можуть призвести до вилучення коштів клієнтами банку та, як наслідок, спричинити кризу ліквідності чи платоспроможності [32, 75].

Серед внутрішніх факторів, що впливають на ліквідність банківської установи важливим є якість депозитної бази банку. Депозитний портфель банку формується з коштів юридичних і фізичних осіб, які акумулюються банком на поточних і поточних рахунках. Якщо депозитна база банку стабільна (більшість вкладів розміщена на довгостроковий період), потреба в ліквідних коштах банку зменшується. Таким чином, будь-яка банківська установа повинна бути впевнена, що зможе в будь-який час задовольнити потреби своїх кредиторів і позичальників, а отже, бути ліквідною. Для забезпечення належного рівня ліквідності банку необхідно збалансувати обсяг активів і пасивів між термінами

погашення кредитів і строком депозитів. Недостатній рівень ліквідності зумовлює не тільки неспроможність банку розраховуватися за власними зобов'язаннями, а й неможливість залучення коштів для ефективного та стабільного функціонування.

1.2. Концептуальні підходи до управління ліквідністю банку

Нестабільність в розвитку економіки України впливає на ефективне функціонування банківської системи. Банківські установи постійно шукають стратегічні підходи та планують власну діяльність для забезпечення стабільного функціонування на фінансовому ринку та покращення позицій банку по відношенню до конкурентів. Важлива роль у забезпеченні ефективної діяльності банківських установ відводиться управлінню ліквідністю банків. «Процес управління ліквідністю банківських установ забезпечується як на рівні державного регулювання, через дотримання вимог НБУ, так і на мікрорівні – через саморегулювання в кожному окремому банку. Сьогодні науковці виокремлюють основні цілі єдиної системи управління ліквідністю банку, а саме: зменшення впливу невизначеності на профіль ризику банку; створення буфера ліквідності; пом'якшення системних характеристик кризи ліквідності» [41, 845].

Зменшення ризиків, що впливають на ліквідність банку, є однією з основних функцій управління, регулювання та нагляду. Отже, для мінімізації ризиків, що впливають на стабільну діяльність банківської установи, необхідно контролювати несподівані грошові відтоки та надходження грошових коштів (непередбачуване вилучення коштів вкладниками та кредиторами банку). Сьогодні банківські установи, відповідно до вимог національного регулятора, повинні мати резервні кошти в резерві для погашення зобов'язань банку. Цей резерв часто називають буфером ліквідності.

Як зазначила В. Чібісова, «буфер ліквідності – це певний запас високоліквідних коштів, який виступає своєрідним бар'єром для захисту установи/банківського сектору від неочікуваних відтоків коштів. Насправді, чим більший буфер ліквідності накопичується банком, тим менша ймовірність невиконання зобов'язань перед вкладниками та кредиторами, в тому числі в умовах кризи, однак слід пам'ятати, що ці кошти не приносять банку доходу (дилема «ліквідність-прибутковість»), тому накопичувати їх у великих обсягах просто недоцільно.

Через це кожен банк самостійно визначає, який буфер ліквідності буде для нього і оптимальним, і водночас захисним». На центральному рівні управління та регулювання ліквідності банківських установ здійснюється з метою запобігання та уникнення системна криза ліквідності, адже через проблеми з ліквідністю в одному банку можуть виникнути проблеми з ліквідністю всієї банківської системи, через так званий «ефект доміно» [5, 98].

Отже, для забезпечення управління ліквідністю банків сучасні концептуальні підходи мають базуватися на системі взаємодії центрального банку, банківської системи загалом.

Узагальнюючи наведену інформацію, на рисунку 1.2 представлена схема управління ліквідністю банку з позицій системного підходу. Це визначається як структурно-функціональна цілісність управління ліквідністю банку, компоненти якої розташовані таким чином, що управлінський вплив керуючої підсистеми (центрального банку, банки) здійснюється через інструменти управління на керовану підсистему (банк і банки), ліквідність банківської системи). У запропонованій схемі ліквідність банківської системи формується за рахунок ліквідності окремих її елементів – банків і центрального банку (Національного банку України) [21, 634].

Банки взаємопов'язані та взаємодіють один з одним через механізми міжбанківського ринку та забезпечують ліквідними коштами. Банківські установи тісно пов'язані з центральним банком в питаннях своєї ліквідної позиції.

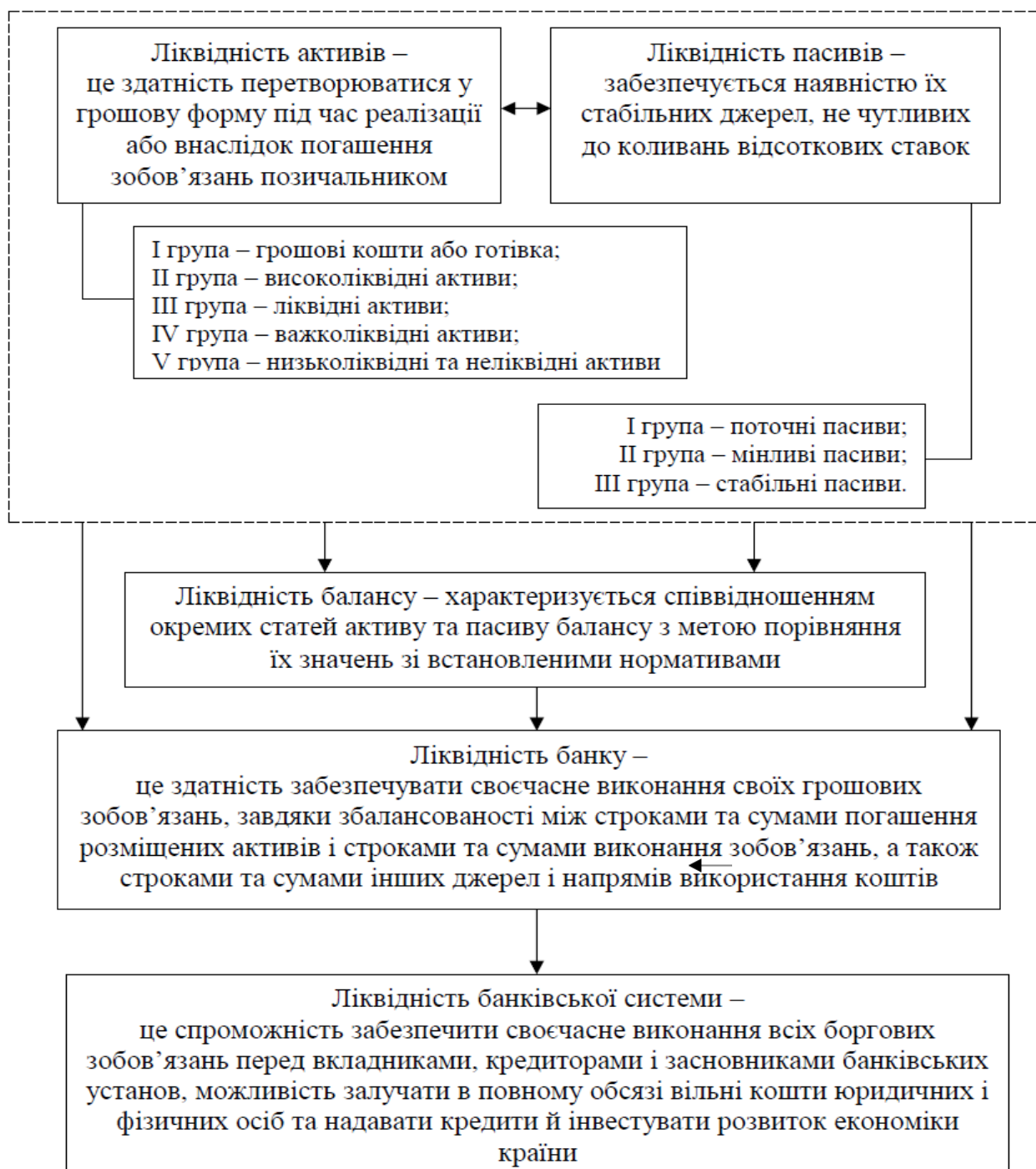

Рис. 1.2. Схема управління ліквідністю банку з позиції системного підходу

Управління ліквідністю банку здійснюється за допомогою певних важелів, процедур, точніше інструментів. Найчастіше до економічних інструментів відносять заходи та методи, що застосовуються для досягнення поставлених цілей, які спрямовані на спрямування діяльності суб'єктів, їх поведінки в бажане русло. Основним призначенням інструментів управління ліквідністю банку є забезпечення оптимального рівня ліквідності, що

задовольнити всі вимоги кредиторів банку, що забезпечується ефективним управлінням активами та пасивами банку. Тобто інструменти управління ліквідністю банку повинні забезпечувати достатній рівень ліквідності для поставленої мети діяльності банківської установи [40, 550].

На макрорівні Національний банк України здійснює управління ліквідністю банків на основі таких інструментів: обов'язкові економічні нормативи, резервні вимоги, ставка рефінансування, стабілізаційні кредити. Основні економічні правила, встановлені центральним банком для регулювання ліквідності:

– «норматив короткострокової ліквідності (Н6) - цей норматив встановлює мінімальний розмір активів, необхідних для забезпечення виконання зобов'язань протягом одного року. Нормативне значення Н6 повинно бути не менше 60 відсотків;

– коефіцієнт покриття ліквідності (LCR) - норматив ліквідності, який встановлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відпливу коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стресового сценарію. Нормативне значення LCR становить 100%;

– коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) – норматив ліквідності, який встановлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування, достатній для забезпечення фінансування діяльності банку протягом» одного року. Банк розраховує зазначений коефіцієнт відповідно до «Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)» [11, 133].

Іншим важливим і широко використовуваним інструментом управління ліквідністю банків є нормативи обов'язкового резервування. Цей інструмент полягає у встановленні Національним банком України визначеного нормативу резервування, у межах якого банки зобов'язані зберігати частину коштів фізичних та юридичних осіб, залучених на рахунках у НБУ. Інструмент обов'язкових резервних вимог необхідний для довгострокового регулювання ліквідності банків та кількості грошової маси в обігу.

Інструменти управління ліквідністю на мікрорівні (рівні окремого банку) досить різноманітні, тому їх доцільно поділити на групи: методи управління ліквідністю, стратегії управління ліквідністю банку, методи оцінки потреби в ліквідних коштах.

Стратегія управління ліквідністю банку залежить від стратегії банку на майбутнє. Стратегічні інструменти управління ліквідністю банку включають: управління активами, управління пасивами, управління активами та пасивами. Процес управління активами та пасивами банку - це постійне порівняння та коригування показників балансу банківської установи для підтримки прибутковості та мінімізації невикористаних ризиків. Суть управління активами та пасивами банку полягає в поєднанні протилежних вимог – максимізації прибутковості при дотриманні нормативів ліквідності. Активи та пасиви повинні бути збалансовані за термінами та сумами, інакше може виникнути ризик ліквідності, що спричинить неспроможність банку виконати свої зобов'язання. У зв'язку з цим, крім методу групування активів за ступенем ліквідності, при аналізі використовується метод укрупненого балансу. Суть цього методу полягає в порівнянні активів, які згруповані за ступенем ліквідності та розміщені у порядку зменшення ліквідності, і пасивів, де пасиви згруповані за строками погашення та розміщені в порядку зростання строків погашення [4, 108].

Стратегічні інструменти управління ліквідністю банку використовуються в процесі зміни стратегії розвитку банку на майбутнє. Зазвичай при реалізації довгострокових цілей використовуються довгострокові джерела фінансування діяльності. До довгострокових джерел фінансування банківських установ відносять кошти фізичних та юридичних осіб із строком погашення більше трьох років. Банківська установа має обрати стратегію управління ліквідністю, яка забезпечить ефективне функціонування банку в майбутньому. Розробляючи стратегію управління ліквідністю, банк повинен враховувати своє основне функціональне призначення, яке полягає у вирішенні завдань, як: задоволення попиту на кредитні ресурси, виконання вимог щодо депозитних операцій,

обмеження збиткового продажу активів, оптимізація вартість залучених ресурсів на фінансовому ринку, оптимізація рентабельності банківських операцій і загальна прибутковість банку.

Методи управління ліквідністю банку включають:

– метод фондового пулу - всі надходження розглядаються як єдиний пул без диверсифікації за джерелами;

– метод конверсії коштів - потреба в ліквідних коштах банку визначається на основі розрахунку частки стабільних коштів за кожним видом пасиву банку;

– метод управління резервною позицією - передбачає визначення резервної позиції банку без попереднього формування резервів, а лише шляхом прогнозування кількості коштів, які можна купити на грошовому ринку і профінансувати можливий відтік коштів банку;

– метод сек'юритизації - передбачає інвестування коштів у ліквідні цінні папери, швидкий продаж яких дозволить задовольнити потребу в ліквідних коштах банку без значних втрат. Договір сек'юритизації передбачає перетворення активів різних груп ліквідності в швидко ліквідні активи. Метод сек'юритизації краще застосовувати при перетворенні низьколіквідних активів у фінансові інструменти грошового ринку, що обертаються на національному або міжнародному ринках;

– метод математичного моделювання - математичний опис економічного об'єкта чи процесу, який здійснюється з метою їх дослідження та управління. На основі моделювання методів і напрямів виділення коштів з позиції ліквідності керівництво банку має визначити порядок виділення коштів з кожної позиції. Для цього розмежовуються всі можливі напрямки розміщення ресурсів відповідно до їх обігу та прибутковості. Наприклад, державні цінні папери зазвичай дають менший прибуток, але є активами з нульовим ризиком дефолту та невеликим ризиком зміни ринкової процентної ставки [30].

При управлінні ліквідністю банку необхідно постійно контролювати вхідні та вихідні грошові потоки банківської установи. Для цього

використовуються інструменти моніторингу ліквідності банку: прогноз грошових потоків, GAP-аналіз, метод платіжного календаря, стрес-тестування, індикатор системних змін ліквідності. Зазначені інструменти відносяться до інструментів управління ліквідністю центрального банку так окремого банку.

Сьогодні інструмент стрес-тестування широко використовується як інструмент моніторингу ліквідності банків Національним банком України. Стрес-тестування входить до інструментів управління ризиками та моделювання кризових ситуацій у банківській системі. Стрес-тестування передбачає нав'язування банку чи банківському сектору певних негативних сценаріїв, щоб перевірити, наскільки вони стійкі в екстремальних умовах, і оцінити, чи зможуть вони подолати несприятливі сценарії, такі як серйозні спади чи фінансові кризи. Зазвичай виділяють три сценарії розвитку: песимістичний, оптимістичний і реалістичний [44, 72].

Метод стрес-тестування може бути застосований як на рівні окремого взятого банку, так і на загальному рівні банківської системи. Результати стрес-тестів можна використовувати кількома способами. Зверніть увагу, що стрес-тести є інструментами для вимірювання та управління банківським ризиками, з якими стикаються установи на перспективній основі. Для органів влади, які в першу чергу зацікавлені у вимірюванні ризиків, результати забезпечують кількісну оцінку масштабу ризиків, з якими стикаються банки, тоді як для тих, хто переглядає результати стрес-тестів, вони дозволяють більш активно залучатися до процесу управління ризиками та, на основі результатів стрес-тесту, дозволяють приймати обґрунтовані управлінські рішення. При визначенні інструментів регулювання ліквідності слід також враховувати результати стрес-тестів.

В умовах нестабільності фінансової системи актуальним є постійний моніторинг стану ліквідності банківських установ, приділяючи особливу увагу системно значущим банкам, а в окремих випадках навіть виправдано встановлення для них більш жорстких вимог щодо регулювання ліквідності шляхом запровадження підвищених значень економічних нормативів, а також

норм обов'язкового резервування та інших вимог [24, 36].

Управління ліквідністю банків є необхідною умовою їх ефективної діяльності і, як наслідок, стабільної банківської системи країни. Управління ліквідністю здійснюється з наступними цілями: проведення ефективної грошово-кредитної політики держави; виконання економічних нормативів ліквідності згідно нормативних документів центрального банку; контроль за діяльністю банків для забезпечення стабільності функціонування банківської системи; здійснення ефективної банківської діяльності кожної установи з одночасним отриманням прибутку; підтримання достатнього рівня ліквідності банківської системи для безпечного функціонування банківських установ; забезпечення довіри вкладників до банківської системи в цілому для уникнення банківської паніки; запобігання системному ризику ліквідності, який неминуче призводить до краху та банкрутства. Розглянуті інструменти регулювання банківської ліквідності є одними з найстаріших і найпоширеніших у практиці використання центральними банками світу. Норми (коефіцієнти) ліквідності, операції рефінансування та обов'язкові резервні вимоги відображають концептуальний розвиток централізованого регулювання на макрорівні. Тому при управлінні ліквідністю банку необхідно формувати резерв ліквідності для виконання непередбачених зобов'язань, поява яких може бути викликана зміною кон'юнктури грошового ринку, фінансового стану клієнта або контрагента, а також задоволення різноманітних непередбачених потреб, зокрема, укладення кредитних та інвестиційних договорів, оформлення несподіваних відпливів вкладів. Створення необхідного запасу ліквідності при збереженні прибутковості банківських операцій є постійно актуальним завданням для менеджменту банку, вирішення якого суттєво ускладнюється існуванням різноманітних умов діяльності банку, які не завжди можна точно врахувати.

Висновок до 1-го розділу

Тому управління ліквідністю банку є досить складним процесом, який залежить від широкого кола факторів. Моніторинг банківської ліквідності здійснюється як на рівні окремої банківської установи, так і на рівні банківської системи країни. Для ефективного управління ліквідністю доцільно використовувати зазначені методи паралельно. Це дасть змогу порівняти отримані результати по кожному з них, що, у свою чергу, дозволить правильно спрогнозувати рівень ліквідності.

У свою чергу, ще одним напрямом підвищення ефективності управління ліквідністю банків є вдосконалення прогнозування змін обсягу та структури активів і пасивів банку. При цьому їх групування за певними ознаками (валюта, строк погашення, сума тощо) підвищить достовірність прогнозу в межах відповідної категорії.

Наразі Національний банк України коригує систему оцінки ліквідності з метою її наближення до міжнародних стандартів, а також контролює усунення та протидію можливим ризикам. Тобто важливо здійснювати моніторинг складових ліквідності, прогнозувати та планувати її обсяги, контролювати стан та якість складових ліквідності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

2.1. Аналіз сучасного стану ліквідності банківського сектора України

Здійснення управління ліквідністю банківської системи відіграє важливу роль у досягненні оперативних цілей грошово-кредитної політики, зокрема у підтримці процентних ставок міжбанківського ринку в межах облікової ставки НБУ. Для здійснення прогнозування та управління ліквідністю банку потрібно чітко розуміти вплив основних факторів на ліквідність банків та банківської системи. Раціональна поведінка учасників ринку базується на оперативному доступі до інформації, яка характеризує ліквідність банківської системи, знижує ризик значних раптових коливань попиту чи пропозиції та сприяє згладжуванню волатильності ставок. Ліквідність банків та банківської системи в цілому перебуває під постійним наглядом Національного банку України. З 2019 року в Україні впроваджений новий етап управління ризиком ліквідності. Згідно до Постанови Правління НБУ вилучено нормативи миттєвої ліквідності (Н4) і поточної ліквідності (Н5), а замість них прийнято Постанову Правління НБУ «Про запровадження покриття ліквідності коефіцієнт (LCR)» та Постановою Правління НБУ «Про затвердження Методики розрахунку коефіцієнта ліквідного покриття (LCR) », запроваджено новий норматив ліквідності – LCR. У 2020 році Національний банк України запровадить другий норматив для регулювання ліквідності українських банків – коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR, який відображає достатність довгострокової ліквідності банку. Основною метою регулювання є зниження системного ризику, пов'язаного з короткостроковим фондуванням банків та збалансованістю банківських активів і зобов'язань за строками погашення

[16, 30].

«Банки повинні досягати 100% значення NSFR поступово. Відповідно до графіка впровадження NSFR, затвердженого постановою НБУ «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів» від 22 грудня 2020 року № 166, показники банків повинні відповідати нормативним значенням, які становлять не менше ніж: - 80% - з 1 квітня 2021 року; - 90% - з 1 жовтня 2021 року; - 100% - з 1 квітня 2022 р. НБУ встановив нормативи ліквідності банківських установ, спрямовані на забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. Зазначені нормативи ліквідності оцінюються з точки зору руху грошових коштів з урахуванням як надходжень, так і відтоків грошових коштів, що дає змогу прогнозувати ризики ліквідності банків та мінімізувати їх. Оцінка дотримання банком показників ліквідності наведена в таблиці 2.1 через порівняння фактичних значень з нормативними та визначення відхилення від нормативів» [16, 31].

Таблиця 2.1

Нормативи ліквідності банківської системи України у 2018-2022 роках

Норматив	Вимоги	Роки, %				
		2018	2019	2020	2021	2022
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	$\geq 20\%$	68,66	скасовано з 02.09.2019 р.			
Норматив поточної ліквідності (Н5)	$\geq 40\%$	99,12	скасовано з 02.09.2019 р.			
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	$\geq 60\%$	93,52	94,35	90,15	89,13	-
Норматив коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами (LCR _{ВВ})	не менше 100 %	-	481,07	498,2	504,1	542,5
Норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті (LCR _{іВ})	не менше 100 %	-	552,05	680,97	700,87	716,82

Дані, представлені в таблиці 2.1, свідчать про те, що в Україні за останні роки банківська система забезпечувала профіцит для виконання нормативів ліквідності. Водночас за деякими показниками, зокрема коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами, коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті перевищує фактичне значення більш ніж у 2 рази. Норматив миттєвої ліквідності (Н4) у 2018 році становив 68,6%, пізніше цей показник скасували. За нормативом поточної ліквідності (Н5) банківські установи показують виконання встановлених вимог НБУ з перевищенням мінімально допустимих лімітів. Так, норма була 99,12%, а згодом і її скасували.

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) протягом 2018-2021 років має тенденцію до зниження з 93,52% у 2018 році до 89,13% у 2021 році та перевищує нормативне значення в середньому на 30-35%, що свідчить про те, що банки в умовах нестабільності мати достатній запас ліквідності для погашення зобов'язань протягом всього одного року. У 2022 році індикатор Н6 скасовано.

З вересня 2019 року економічні нормативи миттєвої та поточної ліквідності не розраховуються. Це пов'язано з тим, що НБУ використовує показник для розрахунку ліквідності банку – коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR). Вважається, що такий коефіцієнт є жорсткішим за норми миттєвої та поточної ліквідності.

Норматив коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами (LCR_{вв}) за 2019-2022 роки постійно зростає з 481,07% у 2019 році до 542,50% у 2023 році.

Фактично протягом аналізованих років показники перевищували в 5 разів, порівняно з нормативним значенням. Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ів}) зростає протягом аналізованого періоду з 552,05% до 716,82%. Значення показників вищі за нормативне значення орієнтовано у 7 разів.

Отже, можна зробити висновок, що ліквідність банківської системи під час воєнного стану є на високому рівні.

В таблиці 2.2 продемонстровані результати проведення операцій Національного банку України з регулювання ліквідності банків.

Таблиця 2.2

Результати проведення операцій НБУ з регулювання ліквідності банків в 2018-2022 роках

Період	Підтримання ліквідності	З мобілізації коштів банків
	Обсяг наданих коштів, млн грн	Обсяг залучених коштів, млн грн
2018 рік	51265,3	294685,0
2019 рік	41258,9	266703,0
2020 рік	181172,8	289892,0
2021 рік	102037,5	507436,0
2022 рік	76781,9	605879,0
Всього	452516,4	1964597,0

Мобілізація надлишкової ліквідності банків здійснюється за допомогою операцій рефінансування. У 2021 році Національний банк України провів операцій рефінансування українських банків на суму 102037,5 млн грн, у 2022 році – на суму 76781,9 млн грн. Також Нацбанк у 2021 році провів мобілізаційних операцій на загальну суму 507,436 млн грн, тоді як у 2022 році на суму 605,879 млн грн. Оперативно та гнучко реагуючи на зміни ситуації на грошово-кредитному ринку, НБУ змінив свою нетто-позицію з чистого боржника на чистого кредитора. Розглядаючи питання ліквідності банківської системи, доцільно звернути увагу на діючу в Україні систему рефінансування.

Операції з рефінансування Національного банку України постійно змінюються залежно від стану ліквідності банківської системи. Пікові періоди надання стабілізаційних кредитів овернайт припадають на 2019 рік, що пов'язано зі зростанням частки проблемних банків. Частка кредитів овернайт у 2019 році становила 66,5%, у 2020 році частка кредитів овернайт зменшилася на 50,47 п.п. і склав 16,03%. У 2021 році порівняно з 2020 роком вона зросла на 3,67 п.п. і склала 19,7%. У 2022 році стабілізаційний кредит овернайт становив

10%.

У 2021-2022 роках простежується криза надлишкової ліквідності. Основним інструментом, за допомогою якого НБУ зменшував надлишкову ліквідність банків, стали депозитні сертифікати. За 2021-2022 роки їх обсяг зріс на 354,40%, а залишки на банківських рахунках у НБУ, навпаки, зменшилися за цей же період на 1,05%.

З 2018 по 2020 рік спостерігалася стійка тенденція до зменшення ліквідної подушки банків: порівняно з початком 2018 року (12,2%) частка високоліквідних активів українських банків у 2019 році знизилася до 8,9%, і лише у 2022 році вона знову зросла до 12,7%. У аналізованому періоді банки мають достатній запас ліквідних коштів на рахунках в НБУ, які є основною складовою високоліквідних активів.

У банківській системі України протягом тривалого часу спостерігається непродуктивне використання високоліквідних активів. Розглянувши систему рефінансування українських банків, можна зробити висновки про ключову роль НБУ як суб'єкта рефінансування банків. НБУ визначає зміст системи рефінансування банків і виступає активним регуляторним ланцюгом банківської системи. Розглянувши поточний стан ліквідності банківської системи України, можна зробити такі висновки. Дотримання банківськими установами нормативів ліквідності значно перевищує нормативи, встановлені Національним банком України. Структурний аналіз активів і пасивів банківської системи з позиції ліквідності дав змогу виявити певні резерви оптимізації достатнього рівня ліквідності банків.

2.2. Аналіз показників фінансово-господарської діяльності АТ «А-Банк» за 2020-2022 роки

Акціонерне товариство «А-Банк» — український банк, основним

напрямок розвитку якого є реалізація роздрібних банківських операцій. Акціонерами АТ «А-Банк» є родина Суркісів, яка володіє 100% акцій банку. У Банку є генеральна ліцензія на здійснення банківських операцій та він є учасником державної системи гарантування вкладів в Україні та має статус спеціалізованого банку – «ощадного банку».

5 березня 2020 року АТ «А-Банк» набув статусу системно важливого банку. У 2020 році банк отримав статус учасника міжнародної платіжної системи Mastercard та Visa, міжнародної системи термінових грошових переказів Western Union. У 2022 році банк підключився до BankID НБУ, запровадив процедуру дистанційної ідентифікації та верифікації клієнтів банку за цифровим паспортом у мобільному додатку Дія.

На кінець 2022 року банк мав 232 відділення по всій Україні.

У 2022 році рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг» затвердило рейтинг А-Банку на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність) та рейтинг депозитів як високонадійного банку.

З метою ретельного вивчення та повного задоволення потреб як наявних, так і потенційних клієнтів, а також зниження ризиків АТ «А-Банк» використовує метод сегментації ринку банківських послуг. Згідно до якого, банк фокусується на розвитку нових банківських послуг у сегментах середніх корпоративних клієнтів, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність у найбільш динамічних галузях: торгівля, сільське господарство, харчова промисловість, сфера послуг [6, 770].

Таким чином, АТ «А-Банк» є універсальним комерційним банком, який пропонує повний спектр фінансових послуг як фізичним, так і юридичним особам. Пріоритетним завданням для банку у 2021-2023 роках буде утримання клієнтів та підвищення рівня комісійних і процентних доходів від цього сегменту клієнтів, збільшення залишків на рахунках цієї групи клієнтів.

З метою оцінки фінансово-господарської діяльності АТ «А-Банк» у 2020-2022 роках проведено аналіз складу та структури активних операцій банку, який представлений у таблиці 2.3.

Аналіз складу та структури активів АТ «А-Банк» за 2018-2022 роки

тис. грн.

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
						2022/2018	2022/2021
Грошові кошти та їх еквіваленти	145478	168754	181693	231270	344573	199095	113303
Кошти в інших банках	380145	409584	450716	474017	407540	27395	-66477
Кредити та заборгованість клієнтів	2105458	3148547	3473991	4891257	7190496	5085038	2299239
Цінні папери за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	16875	21458	28638	38881	55433	38558	16552
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	170458	387112	421484	270382	585166	414708	314784
Основні засоби та нематеріальні активи	98458	132147	154120	253659	423497	325039	169838
Інші фінансові активи	58478	72548	92472	169664	156476	97998	-13188
Інші активи	25485	35658	46141	134979	62672	37187	-72307
Усього активів	3000835	4376078	4849255	6464109	9225853	6225018	2761744

Аналізуючи активи АТ «А-Банк» можна зробити висновок, що вони зростали з 3000835 тис. грн. у 2018 році до 9225852 тис. грн. у 2022 році, тобто на 6225018 тис. грн. Треба зазначити, що динаміка активів банку була завжди позитивною. Найбільше зростання спостерігалось у 2021 та 2022 роках.

В розрізі активів треба сказати, що основну частку займають кредити та заборгованість клієнтів. За аналізований період 2018-2022 роки даний показник зріс на 5085038 тис. грн. з 2105458 тис. грн. до 7190496 тис. грн. За останній рік

зростання було суттєвим на 2299239 тис. грн. з 4891257 тис. грн. до 7190496 тис. грн.

Другою складовою активів банку є цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю. У 2022 році даний показник складає 585166 тис. грн., що на 414708 тис. грн. більше ніж у 2018 році та на 314714 тис. грн. більше ніж у 2021 році.

Достатній обсяг також займають основні засоби та нематеріальні активи. Це є недохідні активи банків. У 2022 році вони склали 423497 тис. грн., що на 169838 тис. грн. більше ніж у 2021 році та на 325039 тис. грн. більше ніж у 2018 році.

Суттєво не зазнали змін кошти в інших банках. Їх сума за аналізований період зростає з 380145 до 407540 тис. грн., тобто на 27395 тис. грн. Інші складові активів банку зростали, але не суттєво і значним чином не вплинули на загальну суму активів.

Динаміка загальних активів банку зображена на рисунку 2.1.

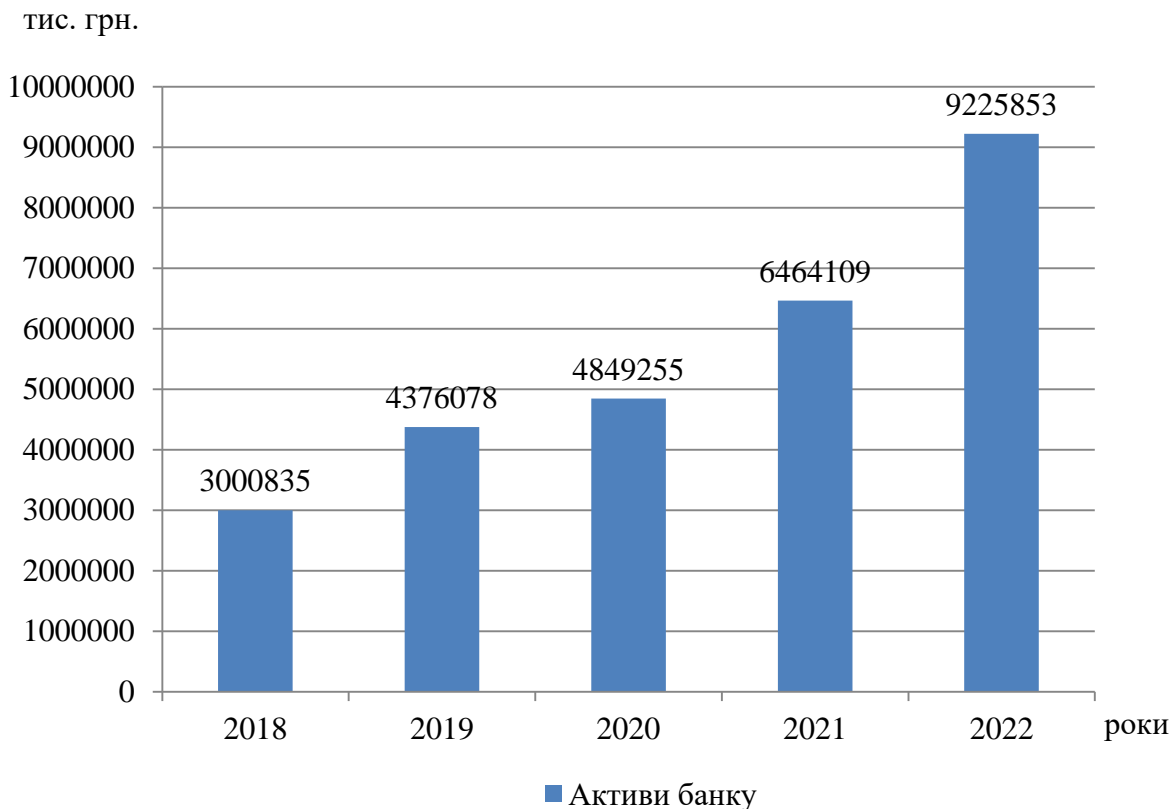

Рис. 2.1. Динаміка загальних активів «А-Банк»

В таблиці 2.4 представлено аналіз складу та структури зобов'язань АТ «А-Банк», який зроблено на основі фінансової звітності банку.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки зобов'язань АТ «А-Банк» за 2018-2022 роки

тис. грн.

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
						2022/2018	2022/2021
Кошти банків	-	-	1	11143	49766	49766	38623
Кошти клієнтів, у тому числі	2104578	3102454	3672974	5167804	7588332	5483754	2420528
кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	345787	475874	588574	680191	1244181	898394	563990
кошти фізичних осіб	1758791	2626580	3084400	4487613	6344151	4585360	1856538
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	47847	48517	58440	0	0	-47847	-
Відстрочені податкові зобов'язання	3014	5145	5211	7661	11011	7997	3350
Резерви за зобов'язаннями	10478	14785	15701	13405	17265	6787	3860
Інші фінансові зобов'язання	114757	124758	127450	173319	124434	9677	-48885
Інші зобов'язання	31045	45784	62134	155843	167141	136096	11298
Усього зобов'язань	2311719	3341443	3941911	5529175	7957949	5646230	2428774

Аналізуючи динаміку зобов'язань АТ «А-Банк» за 2018-2022 роки можна зробити висновок, що протягом аналізованого періоду вони зростали з 2311719 тис. грн. у 2018 році до 7957949 тис. грн. у 2022 році. За останній рік приріст

був суттєвий на 2428774 тис. грн. з 5529175 тис. грн. до 7957949 тис. грн.

Вагомою складовою зобов'язань банку є кошти клієнтів, а саме кошти фізичних осіб та кошти суб'єктів господарювання. Кошти фізичних осіб за період 2018-2022 років суттєво зросли з 1758791 тис. грн. до 6344151 тис. грн. за останній рік зростання склало 1856538 тис. грн. Кошти суб'єктів господарювання у 2022 році склали 1244181 тис. грн., що на 898434 тис. грн. більше ніж у 2018 році та на 563990 тис. грн. більше ніж у 2021 році.

Треба відзначити, що інші банки тримають незначні кошти в даному банку. Так у 2018-2020 роки таких коштів фактично не було. У 2021-2022 роках даний показник становив 11143 тис. грн. та 49766 тис. грн. відповідно.

Що стосується інших фінансових зобов'язань, то по даному показнику є несуттєве зростання на 9677 тис. грн., з 114757 тис. грн. у 2018 році до 124434 тис. грн. у 2022 році.

На основі фінансової звітності банку проведено аналіз складу та структури власного капіталу АТ «А-Банк» у 2018-2022 роках, який представлено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка власного капіталу АТ «Акцент-Банк» за 2018-2022 роки

тис. грн.

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
						2022/2018	2022/2021
Статутний капітал	145478	247854	323191	502240	778472	632994	276232
Емісійні різниці	41	41	41	41	41	-	-
Резервні та інші фонди банку	17847	47587	64140	91522	104328	86481	12806
Резерви переоцінки	16875	21458	25513	35057	48384	31509	13327
Нерозподілений прибуток/ непокритий збиток	170458	387112	494459	306074	336680	166222	30606
Усього власного капіталу	354784	695478	907344	934933	1267904	913120	332971

З таблиці 2.5 доцільно зробити висновки, що в 2018-2022 роках емісійні різниці АТ «А-Банк» не змінювалися та склали 41 тис. грн. Аналізуючи власний капітал банку за 2018-2022 роки даний показник збільшився на 913120 тис. грн. з 354784 тис. грн. у 2018 році до 1267904 тис. грн. у 2022 році. Показник нерозподіленого прибутку теж був відносно стабільним біля 300000 тис. грн. Резервні фонди стабільно зростали і в 2022 році становили 104328 тис. грн., що на 86481 тис. грн. більше ніж у 2018 році. Статутний капітал банку з кожним роком зростав з 145478 тис. грн. до 778472 тис. грн. у 2023 році.

Основним результатом діяльності банку є його фінансовий результат: прибуток або збиток. Аналіз динаміки фінансових результатів банку в 2018-2022 роках представлено в таблиці 2.6.

Аналізуючи дані таблиці можна сказати, що протягом 2018-2022 року АТ «А-Банк» був прибутковий в кожного отримував прибуток. Варто звісно відмітити, що через ковід та війну прибутки дещо зменшилися. Так у 2022 році прибуток банку зменшився на 106951 тис. грн. з 439999 тис. грн. до 333048 тис. грн. Хоча у 2022 році в порівнянні з 2021 роком прибуток зріс на 64344 тис. грн. з 268714 тис. грн. до 333048 тис. грн.

Суттєвий вплив на прибуток мають доходи та витрати банків. У 2022 році в порівнянні з 2018 роком доходи зросли на 1199355 тис. грн. з 1086400 тис. грн. до 2285755 тис. грн.

У 2022 році порівняно з 2021 роком даний показник зріс на 409406 тис. грн. з 1876349 тис. грн. до 2285755 тис. грн. Що стосується витрат банків, то вони зростали меншими темпами ніж доходи, а саме на 1433770 тис. грн. з 483963 тис. грн. до 1917733 тис. грн. за аналізований період. У порівнянні з 2021 роком витрати зросли на 368484 тис. грн. з 1549249 тис. грн. до 1917733 тис. грн. значний приріст складав і чистий процентний дохід та чистий комісійний дохід.

У структурі витрат значну частку складали відрахування у резерви, які у 2023 році склали 740259 тис. грн., що на 581781 тис. грн. більше ніж у 2018 році та на 99971 тис. грн. більше ніж у 2021 році.

Таблиця 2.6

Склад та динаміка фінансових результатів АТ «А-Банк» у 2018-2022 роках

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)	
						2022/2018	2022/2021
Чистий процентний дохід	945478	1068754	1201335	1463888	1821418	875940	357530
Чистий комісійний дохід	80145	109584	185005	286403	346797	266652	60394
Торговий результат	16045	24725	27893	36064	41871	25826	5807
Інші операційні доходи	16875	21458	45321	41606	28989	12114	-12617
Інші доходи	27857	38711	55887	48388	46680	18823	-1708
Всього доходів	1086400	1263232	1515441	1876349	2285755	1199355	409406
Відрахування до резервів	158478	272548	82218	640288	740259	581781	99971
Адміністративні та інші операційні витрати	325485	535658	777368	908961	1177473	851988	268512
Всього витрат	483963	808206	859586	1549249	1917733	1433770	368484
Прибуток до оподаткування	602437	455026	655854	327100	368023	-234414	40923
Витрати на податок на прибуток	108438	81904	108222	58386	34975	-73643	-23411
Прибуток	493999	373122	547632	268714	333048	-106951	64334

Загалом АТ «А-Банк» у 2022 році покращив цілу низку фінансових показників. Банк посідає третє місце за фінансовим «здоров'ям» та розміром активів серед українських банків. АТ «А-Банк» входить до переліку системно важливих банків. У 2020 році Суркіси збільшили свою участь у статутному капіталі "А-Банку" до 100% і стали його повноправними власниками. Раніше 3,17% акцій належали кіпрській компанії Miosaria Commercial Ltd.

Проаналізувавши фінансово-економічний стан АТ «А-Банк» можна визначити ряд кроків щодо його підтримки:

- забезпечення фінансової стійкості банку в довгостроковій перспективі потребує збільшення власного капіталу;
- існує потреба у покращенні процентної політики банку та оптимізації процентних ставок за кредитами для збільшення показника чистої процентної маржі, який свідчить про здатність банку отримувати чистий прибуток та покривати витрати та ризики;
- доцільно зменшити адміністративні та інші витрати, що негативно впливають на рентабельність активів та в цілому на фінансові результати АТ «А-Банк».

2.3. GAP-аналіз ліквідності АТ «А-Банк»

Банк постійно залучає кошти для підтримки довгострокових активів. При цьому ресурси запозичуються на короткостроковому ринку (де вони дешевші) і продаються на довгостроковому ринку (де вони дорожчі). Таким чином, існує постійний ризик того, що банк може опинитися в ситуації кризи ліквідності. Тому банк повинен регулярно здійснювати аналіз ступеня ліквідності активів і ступеня затребуваності пасивів, щоб запобігти кризі неспроможності платити за своїми зобов'язаннями або зниження прибутковості власних ресурсів через надмірну ліквідність [13, 585].

Тому для оцінки ризику ліквідності банк використовує такий інструмент, як GAP-аналіз. Він демонструє часову невідповідність зобов'язань банку за договірними або очікуваними термінами погашення. Цей засіб ділиться на 2 види:

- договірна – відображає часову розбіжність відповідно до договірних умов погашення;

– прогнозний – відображає часову невідповідність відповідно до договірних термінів погашення з урахуванням припущень.

Тобто GAP – це розрив між балансовою вартістю активів і зобов'язань за певний період часу. Цей метод часто використовується багатьма європейськими центральними банками, а саме як Банк Англії, а також комерційними банками як основний метод управління банківською ліквідністю.

Відповідно до таблиці 2.7, кумулятивний розрив GAP у 2021-2022 роках був позитивним. Але у 2019-2020 роках це значення було негативним. Такий стан речей таїть у собі певну небезпеку для банку опинитися в кризі ліквідності при найнесприятливішому розвитку подій. Щоб захистити свої ресурси та зберегти позиції на банківському ринку, буде недостатньо просто підтримувати резерв на рівні прогнозного значення GAP. Справа в тому, що коли банк зберігає певну кількість ліквідних активів як хеджування на випадок дефіциту ліквідності, він неминуче стикається з проблемою зниження прибутковості. Вирішенням цієї проблеми може бути реструктуризація активів і пасивів для зменшення випадків трансформації короткострокових зобов'язань у довгострокові активи.

Таблиця 2.7

Чистий розрив ліквідності АТ «А-Банк» в 2018-2022 роках, тис. грн

Строк	2018	2019	2020	2021	2022
На вимогута менше 1 міс.	(34510)	(362846)	(385479)	(598982)	(654496)
Від 1 до 12 міс.	(166848)	(67798)	116276	(87434)	770552
Від 12 міс. до 5 років	224082	3017954	162666	574939	(38713)
Понад 5 років	(4249)	100450	180378	247884	258928
Сукупний розрив	18475	(28399)	(30759)	136407	336271

Отже, ми бачимо прямо пропорційну залежність між часткою

високоліквідних активів і сукупним розривом ліквідності. Тобто зі збільшенням питомої ваги високоліквідних активів і зменшенням найменш ліквідних і неліквідних активів збільшується розрив сукупної ліквідності.

Для визначення перспектив удосконалення системи управління ліквідністю в АТ «А-Банк» побудуємо прогнозну таблицю з лінією тренду, визначимо можливі варіанти розвитку подій та розглянемо прогнозні значення розриву ліквідності, який становить один з основних показників, що характеризує ліквідну позицію банку.

Проаналізувавши дані рис. 2.2 можна зробити такі висновки. Якщо говорити про прогнозні дані, то вони показують, що банк матиме дуже позитивні розриви ліквідності в найближчі роки. Верхня довірча межа аркуша прогнозу показує ті ж результати. Нижня межа довіри показує дещо менший розрив ліквідності, але він залишається досить високим і має тенденцію до зростання.

Отже, ми можемо спостерігати, що останні роки, а також у прогнозному періоді в банку спостерігається надлишкова ліквідність, що призводить до недотримання доходів банку.

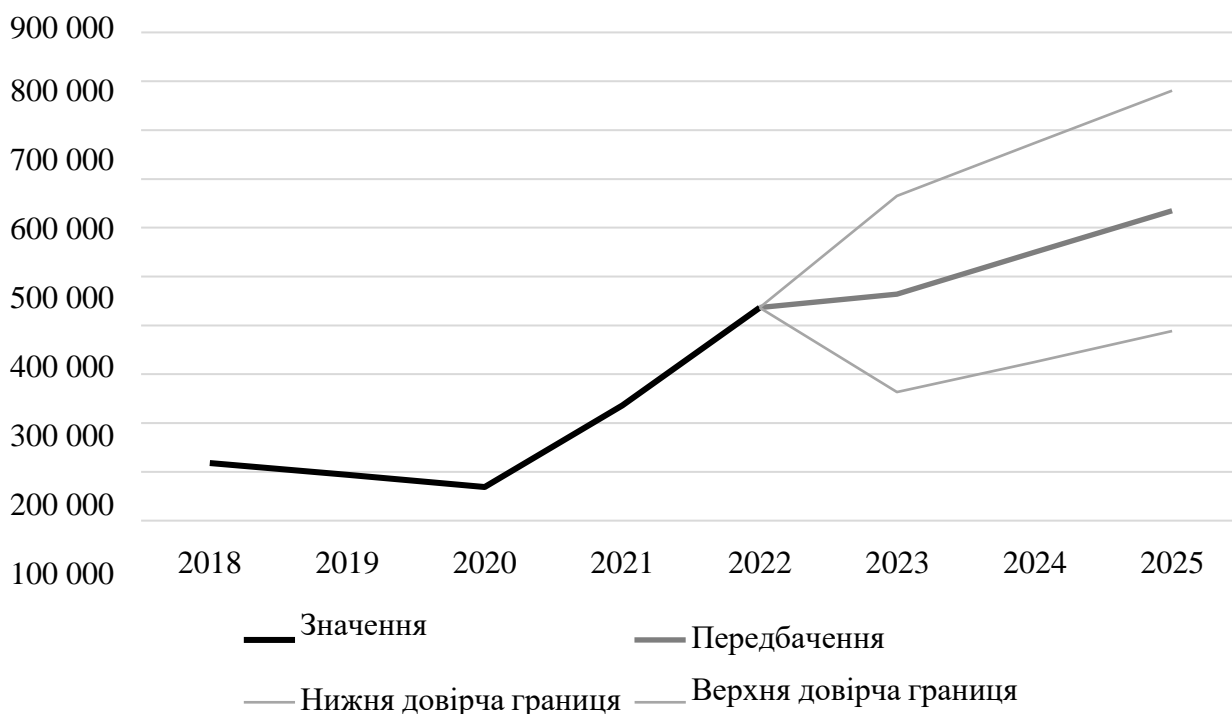

Рис. 2.2. Лист прогнозу показника GAP для АТ «А-Банк», тис. грн.

З одного боку, це негативне явище в діяльності банку. Але, дивлячись на нестабільну політичну ситуацію в країні, населення, піддавшись паніці, може почати знімати вклади з рахунків. Тому в даній ситуації банк повинен мати певний запас ліквідності, незалежно від можливості неотримання доходу. Адже в цій ситуації найважливішим завданням банку є збереження стабільності своєї діяльності та збереження довіри населення до банку.

Для покриття можливого дефіциту ліквідності банку потрібно стабільно збільшувати частину залучених ресурсів. Додатковими факторами підтримки ліквідності та оптимального формування ресурсів комерційного банку є: обмеження розміру кредиту, що надається одному позичальнику, диверсифікація кредитного портфеля тощо. Політика АТ «А-Банк» повинна бути максимально сконцентрована на підтримці достатнього обсягу ліквідних ресурсів, на проведенні продуманої політики щодо залучення строкових депозитів. При цьому банк повинен постійно аналізувати структуру активів і пасивів за строками погашення, оскільки поточна ситуація на грошово-кредитному ринку демонструє, що на даний момент існує реальна загроза зростання ризику ліквідності. Тому слід розробити стратегію залучення довгострокових фінансових інструментів і трансформації їх в активи з меншим терміном погашення, ризикуючи зниженням прибутковості, але це дозволить банкам пережити несприятливу політичну ситуацію і продовжити стабільну роботу в період кризи.

На основі проведеного аналізу можна вибрати кілька шляхів вирішення проблемних аспектів управління ліквідністю банку.

По-перше, політика банку має базуватися на зниженні частки високоліквідних активів у структурі балансу банку. Для цього керівництво банку може спрямовувати ресурси на розширення кредитних операцій, диверсифікацію послуг у цьому напрямку тощо, а не збільшувати інвестиції в державні цінні папери, які хоч і менш ризиковані, але приносять менший прибуток. Тобто керівництву банку необхідно повністю переглянути структуру балансу, щоб частина коштів була спрямована на підтримання належного рівня

ліквідності, а решта – на проведення операцій, які приносять більший прибуток. Необхідно підвищувати якість активів, щоб не утворювати значну кількість резервів, що призводить до виникнення додаткових витрат. Ви все ще можете працювати над диверсифікацією активів. Також варто зменшити ефект ризику трансформації. Тобто необхідно запобігти залученню короткострокових ресурсів на грошовому ринку з подальшою трансформацією їх у довгострокові активи. Перш за все, необхідно працювати над тим, щоб спонукати клієнтів інвестувати вільні кошти на більш тривалий термін. Певною мірою цьому може сприяти державна програма 100% страхування вкладів населення, яка змусить людей більше думати про рішення забрати свої вклади з банку. Проте не варто забувати про кризові явища, які відбуваються в Україні на тлі війни, пандемії Covid-19 та політичної ситуації та залишати певний запас ліквідності.

Висновок до розділу 2

Фінансовий стан АТ «А-Банк» можна визначити як достатній, але з урахуванням коливань, зокрема прибуток банку у 2021-2022 роках суттєво знизився порівняно з 2018 роком. Така нестабільність зумовлена впливом певних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. Зокрема, у 2022 році значний вплив мали економічні та соціальні фактори, а саме погіршення загального стану економіки через війну, жорсткі карантинні обмеження та зниження споживчого попиту. Ці явища призвели до скорочення обсягів кредитування малих і середніх підприємств, які є одними з основних клієнтів банку. Важливу роль відіграло поширення паніки серед населення, яка проявлялася, зокрема, у бажанні зберігати свої заощадження і тимчасово вільні запаси грошей у готівці, а не вкладати їх у банківські депозити. Що стосується внутрішніх чинників, то важливою проблемою для АТ «А-Банк» є недостатньо високий рівень капіталізації: у разі поглиблення негативних тенденцій на

фінансовому ринку буде складно покрити свої зобов'язання власним капіталом.
та уникнути ризиків завдяки капіталу та резервним фондам.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

3.1. Таксономічний аналіз ліквідності банку на основі побудови інтегрального показника

Процесу аналізу та регулювання ліквідності банківської системи є досить складним і багатоаспектним процесом.

За допомогою таксономічного аналізу оцінено поточний стан розвитку операцій із забезпечення ліквідності банків.

Використання таксономічного аналізу пов'язане з тим, що іноді в економічній науці досить важко оперувати статистичними методами аналізу через незначну кількість доступних спостережень, які є в наборі даних [39, 422].

Слід визначити, що таксономія - це наука про процес упорядкування та класифікації складних ієрархічних систем.

Поширення використання багатовимірних порівнянь зумовлене тим, що за одним показником досить складно аналізувати багатоаспектні та неоднозначні економічні явища та процеси. Тому в економіці для якісного аналізу та прогнозування діяльності використовується система багатовимірних показників.

Таким чином, для оцінки стану ліквідності українських банків використано таксономічний аналіз. Для аналізу обрані системно важливі банки України станом на 2022 рік: АТ «Укрексімбанк», АТ «ТАСКОМБАНК», АТ "Ощадбанк", АТ «Райффайзен Банк», АТ «ПУМБ», АТ «Південний», АТ «УКРГАЗБАНК», АТ «УКРСИББАНК», АТ "ОТП БАНК", АТ КБ "ПриватБанк", АТ "А-Банк", АТ "АЛЬФА-БАНК", АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК".

При проведенні таксономічного аналізу необхідно розрахувати таксономічний показник.

На рис. 3.1 показана послідовність таксономічного аналізу.

Рис. 3.1. Етапи проведення таксономічного аналізу операцій банків України із забезпечення ліквідності

Для проведення аналізу були обрані наступні показники ліквідності: норматив короткострокової ліквідності (Н6), коефіцієнт покриття ліквідності за всіма валютами (LCRbb), та в іноземній валюті (LCRib), коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR), а також коефіцієнт миттєвої ліквідності, загальної ліквідності зобов'язань банку, відношення високоліквідних до робочих активів, коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань, ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів та коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань, які були записані у вигляді x_1 , x_2 , x_n відповідно [9, 224].

Пораховані дані мають наступний вигляд (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Розраховані показники ліквідності банків у 2022 р.

Банки	X1	X2	X3	X4	X4	X6	X7	X8	X9	X10
«Укрексім»	0,86	1,93	1,64	1,22	0,29	1,17	0,21	0,72	0,57	0,21
«Райффайзен»	0,83	2,19	3,18	1,22	0,26	1,15	0,24	0,77	0,64	0,28
«Гаскомбанк»	0,75	1,98	1,58	1,30	0,12	1,14	0,10	0,96	0,71	0,13
«Південний»	0,90	1,91	2,41	1,61	0,19	1,12	0,15	0,89	0,54	0,18
«Пумб»	0,96	1,73	2,11	1,27	0,19	1,20	0,15	0,93	0,66	0,19
«Укрсиббанк»	1,01	2,54	2,20	1,72	0,46	1,16	0,40	0,65	0,43	0,47
«Укргазбанк»	0,75	1,66	1,47	1,30	0,31	1,17	0,25	0,81	0,58	0,28
«Отп»	0,98	1,57	1,78	1,32	0,23	1,25	0,19	0,94	0,71	0,24
«Ощадбанк»	0,70	2,58	1,50	1,80	0,10	1,16	0,10	0,75	0,40	0,13
«Приватбанк»	0,94	2,59	2,00	1,57	0,17	1,71	0,19	0,67	0,22	0,18
«А-банк»	0,85	6,95	4,34	1,18	0,15	1,31	0,12	0,98	0,82	0,17
«Універсал банк»	1,13	3,12	3,76	1,15	0,19	1,18	0,15	0,90	0,61	0,16
«Альфа-банк»	0,83	1,94	4,44	1,22	0,27	1,22	0,22	0,82	0,67	0,27

Отримані коефіцієнти потрібно розділити на стимулятори та дестимулятори для побудови вектора-еталона за формулою (3.1):

$$\begin{cases} x_{0i} = \max x_{ij}(\text{стимулятор}) \\ x_{0i} = \min x_{ij}(\text{дестимулятор}) \end{cases} \quad (3.1)$$

Наступним кроком є розрахунок між окремими спостереженнями (періодами) і вектором-еталоном відстані. Ця відстань розраховується за

наступною формулою 3.2:

$$C_{i0} = \sqrt{\sum_{i=1}^m (z_{ij} - z_{0j})^2}, \quad (3.1)$$

де Z_{ij} – стандартизоване значення j -го показника в період часу i ;

Z_{0j} – стандартизоване значення j -го показника в еталоні.

Розраховані значення показника для кожного банку представлені в табл.

3.2.

Таблиця 3.2

Розрахована відстань між окремими спостереженнями та вектором-еталоном

Банки	C_{i0}
«Укрексім»	6,83
«Райффайзен»	6,08
«Таскомбанк»	7,77
«Південний»	6,51
«Пумб»	6,46
«Укрсиббанк»	5,44
«Укргазбанк»	6,51
«Отп»	5,83
«Ощадбанк»	8,28
«Приватбанк»	7,07
«А-банк»	6,30
«Універсал банк»	6,36
«Альфа-банк»	5,75

Розрахована відстань використовується на наступному етапі для отримання показника рівня розвитку системи. Визначимо таксономічний показник рівня розвитку системи за формулою 3.3:

$$K_i = 1 - d, \quad (3.3)$$

де d – відхилення відстані між точкою-одиницею й точкою P_0 від значення відстані ознак.

Отримані значення розрахованого таксономічного показника

представлені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Значення інтегрального показника

Банки	Інтегральний показник
«Укрексім»	0,24
«Райффайзен»	0,32
«Таскомбанк»	0,13
«Південний»	0,27
«Пумб»	0,28
«Укрсиббанк»	0,39
«Укргазбанк»	0,27
«Отп»	0,35
«Ошадбанк»	0,07
«Приватбанк»	0,21
«А-банк»	0,29
«Універсал банк»	0,29
«Альфа-банк»	0,36

З метою підготовки висновків була використана таблиця розмежування отриманих значень інтегрального показника.

Таблиця 3.4

Розмежування значень інтегрального показника ліквідності

Показник	Якісна ознака показників		
	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
Інтегральний показник ліквідності банку	[0,03;0,35)	[0,35;0,87)	[0,87;1]

Отже, з метою систематизації показників стану ліквідності в єдине ціле використано таксономічний аналіз. За розрахованим інтегральним показником серед системно важливих банків України можна стверджувати, що більшість банків мають досить низький рівень значення інтегрального показника. Лише три банки мають значення інтегрального показника, що досягає середнього рівня.

Для більш ретельного аналізу як банківських операцій загалом, так і з точки зору регулювання ліквідності використовується таксономічний аналіз у динаміці, що дозволить узагальнити багатofакторні процеси в єдине ціле та вивчити розвиток держави. ліквідності банківської системи країни.

3.2. Напрями покращення управління ліквідністю АТ «А-Банк» на основі розробки стратегії управління ліквідністю

В динамічних економічних умовах, зумовлених посиленням конкуренції та розвитком ринку фінансових послуг, банки приділяють значну увагу якісному управлінню ліквідністю. Ефективне управління ліквідністю банку забезпечує його ефективне функціонування та забезпечує фінансову стійкість.

АТ «А-Банк» здійснює управління ліквідністю з метою забезпечення достатньої кількості коштів, які необхідні для виконання всіх зобов'язань у визначені терміни. Управління ліквідністю банку щорічно переглядається та затверджується Правлінням банку.

АТ «А-Банк» прагне «активно підтримувати диверсифіковану та стабільну базу джерел фінансування, яка включає довгострокові та короткострокові кредити інших банків, мінімальні депозити юридичних та фізичних осіб, а також диверсифікований портфель висококваліфікованих ліквідні активи, щоб забезпечити здатність банку оперативно та без раптових коливань реагувати на непередбачені вимоги щодо ліквідності» [49, с. 59].

Тобто ліквідність АТ «А-Банк» забезпечується збалансованістю його активних і пасивних операцій, а також відповідністю умов розміщення активів умовам залучення коштів. Для управління ліквідністю комерційний банк використовує метод забезпечення окремих пасивних операцій залежно від їх терміну та строків погашення за визначеними активними операціями, в результаті чого активи та пасиви банку збалансовані.

Для ефективного управління ліквідністю АТ «А-Банк» проводить аналіз рівня ліквідних активів, необхідних для забезпечення зобов'язань банку за умовами їх використання, контролює відповідність нормативів ліквідності банку вимогам законодавства.

У таблиці 3.1 наведено аналіз фінансових активів та зобов'язань АТ «А-Банк» за строками погашення у 2020-2022 роках.

Таблиця 3.1

Аналіз фінансових активів та зобов'язань АТ «А-Банк» за строками погашення в 2020-2022 роках

Показник	За вимогою та до 1 місяця	Від 1 до 3 місяців	Від 3 до 12 місяців	Від 12 місяців до 5 років	Понад 5 років	Усього
2020 рік, тис. грн						
Грошові кошти та їх еквіваленти	561682	-	-	-	-	561682
Цінні папери	28638	-	-	-	-	28638
Кредити клієнтам	395940	1133473	610116	1283322	51140	3473991
Депозитні сертифікати НБУ	421484	-	-	-	-	421484
Інші фінансові активи	169694	-	-	-	-	169694
Усього фінансових активів	1577438	1133473	610116	1283322	51140	4655489
Поточні рахунки та депозити клієнтів	1003032	752807	1881335	34437	1363	3672974
Інші фінансові зобов'язання	134248	-	-	-	-	134248
Усього фінансових зобов'язань	1137280	752807	1881335	34437	1363	3807222
Чистий розрив ліквідності	440158	380666	-1271219	1248885	49777	848267
Сукупний розрив ліквідності	440158	820824	-450395	798490	848267	-
2021 рік, тис. грн						
Грошові кошти та їх еквіваленти	587833	-	-	-	-	587833
Інвестиційні цінні папери	38881	-	-	-	-	38881
Кредити іншим банкам	-	-	-	117454	-	117454
Кредити клієнтам	595010	509344	1849323	1858326	56109	4868112
Депозитні сертифікати НБУ	270382	-	-	-	-	270382
Інші фінансові активи	243715	-	-	-	-	243715
Усього фінансових активів	1735821	509344	1849323	1975780	56109	6126377
Депозити та залишки коштів інших банків	11143	-	-	-	-	11143
Поточні рахунки та депозити клієнтів	952998	351641	3346023	517125	17	5167804
Інші фінансові зобов'язання	245087	-	-	-	-	245087
Усього фінансових зобов'язань	1209228	351641	3346023	517125	17	5424034
Чистий розрив ліквідності	526593	157703	-1496700	1458655	56092	702343
Сукупний розрив ліквідності	526593	684296	-812404	646251	702343	1747079
2022 рік, тис. грн						
Грошові кошти та їх еквіваленти	1137270	-	-	-	-	1337270
Кредити іншим банкам	55433	-	-	-	-	55433
Кредити клієнтам	598551	924186	2573870	2820216	17800	6934623
Інші фінансові активи	156481	2173	268050	7369	19	434092
Усього фінансових активів	2147734	926359	2841920	2827585	17819	8761417
Депозити та залишки коштів інших банків	47666	-	-	-	-	47666
Поточні рахунки та депозити клієнтів	2953194	1119761	2556818	954241	908	7584923
Інші фінансові зобов'язання	147594	1672	8300	83305	-	240871
Усього фінансових зобов'язань	3148454	1121434	2565119	1037546	908	7873461
Чистий розрив ліквідності	-1000720	-195074	276801	1790039	16912	887957
Сукупний розрив ліквідності	-1000720	-1195794	918993	871045	887957	887957

АТ «А-Банк» до поточних фінансових активів і зобов'язань відносить фінансові активи та фінансові зобов'язання зі строком погашення до запитання та менше 1 місяця, від 1-3 місяців, від 3-12 місяців та зі строком погашення від 1 до 5 років і понад 5 років - як необоротні фінансові активи та зобов'язання. Віднесення кожної із статей активів до певної групи за строками погашення дозволяє АТ «А-Банк» здійснити оцінку наявних ліквідних коштів та виявити резерви ліквідних активів, які у разі необхідності можна трансформувати в готівку. Такий аналіз дає змогу банківській установі вчасно відреагувати на зниження рівня ліквідності банку та збільшити ліквідність до мінімального рівня.

Активи та пасиви банку до запитання та до одного місяця у 2020-2022 роках були збалансовані. Так, у 2020 році чистий розрив ліквідності становив 440158 тис. грн. У зазначеному періоді банк має позитивний розрив ліквідності та свідчить про надлишок ліквідних коштів. У 2021 році чистий розрив ліквідності АТ «А-Банк» на вимогу та до 1 місяця був профіцитним, у розмірі 526593 тис. грн. У 2022 році за вказаними термінами чистий розрив ліквідності мав від'ємне значення в розмірі 1000720 тис. грн. Потреба банку в ліквідних коштах перевищувала їх наявність. Тому перед керівництвом банку стоїть завдання знайти найдешевші та доступніші джерела поповнення ліквідних коштів на вимогу та до 1 місяця.

Активи та пасиви банку зі строком погашення від 1 до 3 місяців демонструють таку ж ситуацію, як і з найбільш терміновими пасивами. У 2020-2021 роках чистий розрив ліквідності був позитивним і становив 380666 тис. грн і 157703 тис. грн відповідно. У 2022 році нестача ліквідних коштів банку склала 195074 тис. грн, що свідчить про негативне управління активними та пасивними операціями банку.

За пасивами та активами АТ «А-Банк» строком погашення від 3 до 12 місяців у 2020-2021 роках наявна нестача у сумі 1271,219 тис. грн та 1496,700 тис. грн відповідно. Отже, банк мав від'ємне значення чистого розриву ліквідності, а його зобов'язання перевищували доступні активи банку. У 2022

році ситуація покращилася та стабілізувалася. Надлишок ліквідних коштів строком від 3 до 12 місяців склав всього 276801 тис. грн.

За довгостроковими зобов'язаннями банку, терміном погашення від 12 місяців до 5 років і понад 5 років, протягом 2020-2022 років ліквідні кошти банку перевищують їх використання за обсягом. АТ «А-Банк» має позитивний розрив ліквідності та може інвестувати надлишки ліквідних коштів у дохідні активи до того, як виникне потреба в таких коштах.

Дані таблиці 3.1 показують, що у 2020-2021 роках банк мав кумулятивний негативний розрив ліквідності в інтервалах від 3 до 12 місяців, а саме 450395 тис. грн і 812404 тис. грн відповідно. З цієї причини банку слід розглянути можливі варіанти додаткового залучення недостатньо ліквідних коштів із зазначеним терміном погашення. У 2022 році сукупний від'ємний розрив ліквідності АТ «А-Банк» становив 1000720 тис. грн. при термінах погашення на вимогу та до 1 місяця та 1195794 тис. грн. при термінах погашення від 1 до 3 місяців. Тобто у 2022 році спостерігається дефіцит найбільш термінових ліквідних коштів та характеризується негативним співвідношенням між обсягом залучених та розміщених коштів банку. Банк має надлишок ліквідних коштів із терміном погашення понад 3 місяці, це дозволяє частково скоротити суму дефіциту ліквідних коштів. Здійснений аналіз дозволяє зробити висновок, що банку потрібно розробити план заходів, спрямованих на усунення негативного розриву ліквідності та підвищення рівня ліквідності активів до 1 місяця та проводити систематичну роботу щодо зменшення відтоку коштів клієнтів. .

З метою зменшення відтоку коштів клієнтів АТ «А-Банк» повинен:

- залучення коштів у депозитні вклади нових клієнтів та пролонгацію існуючих вкладів, за рахунок підвищення процентних ставок за депозитами;
- проводити інформаційну кампанію з інформування клієнтів на сайті банку, в соціальних мережах, рекламі про основні показники діяльності банку, підвищення довіри клієнтів до роботи АТ «А-Банк»;
- забезпечити побудову довгострокових відносин з клієнтами банку,

індивідуальний підхід та обслуговування найбільш статусних і пріоритетних клієнтів.

Підтримка банківської ліквідності є серйозною і складною проблемою для банківських установ. З метою оцінки та контролю системно важливих банків за рівнем ліквідності Національний банк України розробив нормативи, яким повинні дотримуватись усі банківські установи, в тому числі АТ «А-Банк». Аналіз цих показників є надзвичайно важливим етапом дослідження управління ліквідністю банку. Порушення нормативів ліквідності свідчить про неефективну роботу банку.

Політика у сфері управління ліквідністю АТ «А-Банк» включає наступні види діяльності:

- прогнозування грошових потоків у розрізі основних валют та розрахунок рівня ліквідних активів, необхідних у зв'язку з такими грошовими потоками;
- управління концентрацією та структурою позикових коштів;
- підтримка диверсифікованої структури джерел фінансування;
- розробка планів залучення боргового фінансування;
- підтримання портфеля високоліквідних активів, які можна вільно продати як засіб захисту у разі розриву ліквідності грошових коштів;
- розробка резервних планів підтримки ліквідності та встановленого рівня фінансування;
- контроль за відповідністю показників ліквідності встановленим законодавством нормативам.

З метою підвищення ефективності управління ліквідністю АТ «А-Банк» необхідно побудувати стратегію управління ліквідністю банку з розмежуванням функціональних обов'язків структурних підрозділів, залучених до управління ліквідністю банку.

Стратегія управління ліквідністю банку – це напрямок роботи з питань регулювання ліквідності в короткостроковому періоді, який описує основні принципи, стандарти побудови роботи з цього напрямку, процедури та терміни

моніторингу стану ліквідності банку, індивідуальні пріоритети щодо регулювання. На нашу думку, стратегія управління ліквідністю АТ «А-Банк» повинна складатися з певної послідовності дій (планування, аналіз, управління, моніторинг, контроль) для забезпечення адекватної ліквідності банку, з чітким розподілом відповідальності за їх здійснення між підрозділами [31, 847].

На рисунку 3.1 представлено організаційну стратегію управління ліквідністю АТ «А-Банк», яка чітко визначає повноваження підрозділів банку щодо забезпечення ліквідності та висвітлює напрями їх застосування, чітко відображає мету та завдання банку щодо досягнення належного рівня його ліквідності. Перший блок стратегії управління ліквідністю А-Банку визначає мету та завдання. Основною метою діяльності банку є збалансування активів і пасивів банку за строками їх надходження та використання. Відсутність ліквідних коштів банку призводить до порушення фінансової стійкості та платоспроможності банку. Тоді як надлишок ліквідних коштів є наслідком нераціонального розміщення коштів і загрозою втрати частини прибутку банку. Цілі банку поділяються на короткострокові, середньострокові та довгострокові. Короткострокові цілі передбачають управління негайною ліквідністю банку, тобто здатність забезпечити виконання найбільш короткострокових зобов'язань банку. Середньострокові цілі передбачають забезпечення оптимального співвідношення активів і пасивів балансу банку. Тоді як довгострокові цілі передбачають виконання стратегічного завдання банку в довгостроковому періоді та забезпечення досягнення основної мети діяльності АТ «А-Банк». Для банку важливо обрати стратегію управління ліквідністю, на основі якої банк здійснюватиме всі активні та пасивні операції. На основі аналізу фінансових активів та пасивів банку, який наведено в таблиці 3.1, доцільно рекомендувати банку обрати стратегію залучення ліквідних коштів. Тобто за результатами діяльності за 2020 рік в частині управління ліквідністю банку необхідно залучити на фінансовому ринку необхідний обсяг коштів для погашення строкових зобов'язань, не втрачаючи доходів від операційних активів.

Рис 3.1. Організаційна стратегія управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк»

Аналітичний блок стратегії управління ліквідністю забезпечує аналіз та оцінку факторів, що впливають на ліквідність АТ «А-Банк», у тому числі зовнішніх та внутрішніх факторів. Також необхідно проаналізувати потреби банку в ліквідованих коштах відповідно до змін обраної стратегії, рівня ліквідності банку та довести їх до відповідних органів управління.

За допомогою розроблених сценаріїв стрес-тестування АТ «А-Банк» може перевірити можливу девальвацію гривні (за валютним кредитним портфелем та валютними зобов'язаннями), зменшення обсягу фондування в банку (вплив депозитів, зменшення встановлених для банків лімітів), збільшення обсягу прострочених кредитів у портфелі банку внаслідок погіршення фінансового стану позичальників. Необхідно оцінити, чи здатний банк ефективно виконувати свої функції за несприятливих умов, бути платоспроможним і забезпечувати дотримання обов'язкових економічних нормативів: достатності капіталу, ліквідності та кредитного ризику [2, 66].

Метод коефіцієнтів є одним із основних методів управління ліквідністю комерційного банку, який використовується не тільки самими банками з метою регулювання, а й центральними банками при встановленні обов'язкових економічних нормативів. Як було показано вище, НБУ встановив економічні нормативи регулювання діяльності банків.

В якості доцільної рекомендації АТ «А-Банк» проводить щоденний моніторинг короткострокової ліквідності банку. Для цього необхідно встановити короткострокові ліміти ліквідності в часовому горизонті від овернайт до одного року. Для встановлення зазначених обмежень короткострокової ліквідності банк повинен проаналізувати відповідну частку первинних депозитів; концентрація клієнтів у вкладах та частки їх коштів у загальних фондах банку; частини невикористаних кредитних ліній; вразливість стрес-тестування.

Важливе місце в стратегії управління ліквідністю АТ «А-Банк» займає його організаційна структура та окремі підрозділи, які займаються аналізом, моніторингом та контролем рівня ліквідності банку.

Управління ліквідністю в АТ «А-Банк» передається Комітету з управління активами і пасивами, виходячи з розробки стратегії управління активними і пасивними операціями банку, а також проведення контролю і моніторингу її виконання. Комітет здійснює нагляд за дотриманням встановлених нормативів, оцінює стан джерел і напрямів використання коштів, встановлює нормативи окремих видів активів і контролює їх виконання, приймає ліміти допустимих ризиків і приймає рішення щодо їх мінімізації. В АТ «А-Банк» відсутній окремий підрозділ з управління ліквідністю банку, що стосується застосування спрощених методів як аналізу потреби банку в ліквідних витратах, так і факторів, що негативно впливають на ліквідність.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження, на нашу думку, до існуючої організаційної структури АТ «А-Банк» необхідно додати такі підрозділи, як: відділ стратегічного планування, аналітичний відділ, відділ оперативного управління ліквідністю, служба фінансової безпеки.

Аналітичний підрозділ створено для відстеження змін нормативно-правових актів, аналізу нормативів ліквідності банків, проведення стрес-тестування та аналізу факторів, що впливають на ліквідність банків.

Підрозділ оперативного управління ліквідністю відповідає за розробку короткострокового прогнозу ліквідності та вжиття заходів щодо відновлення внутрішньої або виведення надлишкової ліквідності. Також у функції цього відділу входить доведення операційних планів до підрозділів, які формують портфелі активів і пасивів, тобто до Комісії з управління активами і пасивами Банку.

З метою усунення проблем та підвищення ефективності управління ліквідністю АТ «А-Банк» Комітету з управління активами та пасивами Банку необхідно здійснювати моніторинг діяльності всіх відділів банку, відповідальних за управління ліквідністю, а також координувати їх діяльність з роботою цих відділів. Важливим аспектом управління ліквідністю банку є прогнозування відпливу коштів з банку або, навпаки, їх припливу. Для цього керівництво банку має налагодити взаємодію всіх структурних підрозділів

банку та забезпечити обмін інформацією між ними та взаємодію в управлінні ліквідністю. Органи управління ліквідністю у взаємодії з комітетом з управління активами банку повинні бути впевнені в пріоритетності цілей управління ліквідними активами банку.

Висновок до розділу 3

Таким чином, ми вважаємо, що розробка та впровадження стратегії управління ліквідністю АТ «А-Банк» є основою ефективного управління ліквідністю в банку. Запропонована стратегія управління ліквідністю банку повинна бути погоджена з керівництвом та загальною місією АТ «А-Банк». Рада директорів банку має затвердити цю стратегію та важливі положення щодо управління ліквідністю. Правління банку також має забезпечити вжиття вищим керівництвом необхідних заходів для моніторингу та контролю ліквідності банку, а також отримання необхідної інформації про стан ліквідності банку. Відповідно, АТ «А-Банк» має мати підрозділи управління для ефективного реалізації стратегії ліквідності, яка повинна передбачати постійне залучення членів вищого керівництва, які повинні забезпечувати ефективне управління ліквідністю.

Отже, слід зазначити, що ефективне впровадження запропонованої стратегії управління ліквідністю в практику АТ «А-Банк» сприятиме забезпеченню та підтримці ліквідного стану банку на належному рівні в стабільних та кризових умовах, а також до досягнення оптимального співвідношення між рівнем ліквідності та прибутковістю банку з одночасною мінімізацією ризику незбалансованої ліквідності.

ВИСНОВКИ

У першому розділі магістерської роботи на основі узагальнення спеціальної літератури з'ясовано сутність поняття «ліквідність банку». У роботі висвітлено основні ознаки ліквідності банку, а саме: усі зобов'язання банку повинні виконуватись у валюті, в якій ці зобов'язання виникли; банківська установа повинна своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання; банк повинен швидко конвертувати активи в готівку з мінімальною втратою вартості; здатність банку збільшувати обсяги активних операцій для отримання доходу з метою розвитку діяльності банку.

Обґрунтовано, що ліквідність банку потрібно розглядати як багаторівневу категорію, яка об'єднує поняття «ліквідність балансу банку (ліквідність активів, ліквідність пасивів)» та «ліквідність банку».

На основі аналізу праць провідних науковців узагальнено основні чинники, що впливають на ліквідність банківської установи, поділивши їх на внутрішні та зовнішні. У свою чергу фактори внутрішнього середовища поділяються на фактори, що піддаються впливу, і фактори, що не піддаються впливу. При цьому фактори зовнішнього середовища поділяються на фактори: регіонального, державного, світового рівнів.

Обґрунтовано, що ефективне управління ліквідністю банків має базуватися на взаємодії кожного окремого банку, центрального банку, банківської системи в цілому. На основі чого розроблено схему управління ліквідністю банку з позицій системного підходу, що визначається як структурно-функціональна цілісність управління ліквідністю банку, компоненти якої розташовані таким чином, що управлінський вплив керуючої підсистеми (центрального банку, банки) здійснюється через інструменти управління на керовану підсистему (банк і банки).

У другому розділі дипломної роботи проведено аналіз поточного стану

ліквідності банківського сектору України. Проведено оцінку дотримання банком показників ліквідності шляхом порівняння фактичних значень з нормативними та визначення відхилень від нормативів. В Україні протягом 2018-2022 років банківська система забезпечувала профіцит для виконання встановлених НБУ нормативів ліквідності.

Дослідження магістерської роботи проводилось безпосередньо за результатами діяльності АТ «А-Банк». Акціонерне товариство «А-Банк» — український банк, основним напрямком розвитку якого є здійснення роздрібних банківських операцій. Акціонерами АТ "А-Банк" є сім'я Суркісів, яка володіє 100% акцій банку.

Для оцінки фінансово-господарської діяльності банку у 2018-2022 роках проведено аналіз складу активів та пасивів банку. Виходячи з аналізу структури активів АТ «А-Банк», доцільно зазначити, що найбільшу питому вагу в загальній структурі активів банку протягом 2018-2022 років займали кредити та заборгованість юридичних та фізичних осіб. Підтвердженням його позитивності може бути також перевищення темпів зростання власного капіталу над темпами зростання активів банку. У складі власного капіталу нерозподілений прибуток показав позитивну динаміку, що свідчить про успішне розміщення власних ресурсів, що відображається на загальних позитивних результатах роботи.

Протягом 2018-2022 років діяльність АТ «А-Банк» була прибутковою. Фінансовий стан АТ «А-Банк» можна визначити як достатній, але з урахуванням коливань, зокрема прибуток банку у 2021-2022 роках суттєво знизився порівняно з 2018 роком. Така нестабільність зумовлена впливом певних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. Зокрема, у 2022 році значний вплив мали економічні та соціальні фактори, а саме війна, погіршення загального стану економіки через війну, жорсткі карантинні обмеження та зниження споживчого попиту.

У третьому розділі дипломної роботи проведено оцінку управління ліквідністю АТ «А-Банк» у 2020-2022 роках. Для ефективного управління

ліквідністю АТ «А-Банк» проводить аналіз рівня ліквідних активів, необхідних для забезпечення зобов'язань банку за умовами їх використання, контролює відповідність нормативів ліквідності банку вимогам законодавства. У 2020-2021 роках банк мав кумулятивний негативний розрив ліквідності в інтервалах від 3 до 12 місяців, а саме 450,395 тис. грн та 812,404 тис. грн відповідно. З цієї причини банку слід розглянути можливі варіанти додаткового залучення недостатньо ліквідних коштів із зазначеним терміном погашення. У 2022 році сукупний від'ємний розрив ліквідності АТ «А-Банк» становив 1 000 720 тис. грн при термінах погашення на вимогу та до 1 місяця та 1 195 794 тис. грн при термінах погашення від 1 до 3 місяців.

З метою підвищення ефективності управління ліквідністю АТ «А-Банк» виникла необхідність розробки стратегії управління ліквідністю банку з розмежуванням функціональних обов'язків структурних підрозділів, залучених до управління ліквідністю банку. На нашу думку, стратегія управління ліквідністю АТ «А-Банк» повинна складатися з певної послідовності дій (планування, аналіз, управління, моніторинг, контроль) для забезпечення адекватної ліквідності банку, з чітким розподілом відповідальності за їх здійснення між підрозділами.

Розроблена організаційна стратегія управління ліквідністю АТ «А-Банк» складається з чотирьох блоків: аналітичний блок, блок стратегічного планування, контрольний блок, контрольно-моніторинговий блок.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження, на нашу думку, до існуючої організаційної структури АТ «А-Банк» необхідно додати такі підрозділи, як: відділ стратегічного планування, аналітичний підрозділ, відділ оперативного управління ліквідністю, служба фінансової безпеки, який на постійній основі координуватиме діяльність банку з управління ліквідністю та контролюватиме її рівень. Реалізація діяльності зазначених підрозділів дасть змогу розвантажити Комітет з управління активами та пасивами банку, який у діяльності АТ «А-Банк» виконує роль універсального підрозділу, тобто він планує та виконує більшість операцій банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азізова К.М. Управління активами і пасивами банку: сутність та методичні підходи. Економічний простір. 2020. № 108. С. 112–126.
2. Аксьонова Л., Мусаєв Е. Управління ліквідністю банку в сучасних умовах. Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ. 2021. № 19. С. 65-70.
3. Бойко А. С. Фактори впливу на забезпечення банківської ліквідності в Україні. Агросвіт. 2022. № 11. с. 43-47.
4. Волкова В. В. Управління ліквідністю банку в умовах переходу до нових стандартів Базеля III. Економіка і організація управління. 2021. № 1 (29). С. 104–111.
5. Гайдак К. М., Люта О. В. Ліквідність банківської установи: її сутність та види. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної online конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України». Суми : СумДУ, 2019. С. 96-100.
6. Гірняк В. В., Путьківський Т. А. Управління ліквідністю банків за умов економічної нестабільності. Гроші, фінанси та кредит. 2018. № 22. С. 766-773.
7. Грошово-кредитна статистика НБУ: Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sectorfinancial#1ms>
8. Даньшанін Т. Р., Метлушко О. В. Управління ліквідністю та платоспроможністю комерційного банку в умовах фінансової кризи. Приазовський економічний вісник. 2022. № 5(05). С. 285-289.
9. Дзюблюк О., Рудан В. Аналіз ліквідності банківської системи України: монографія. Тернопіль «Вектор», 2019. 290 с.
10. Дроботя Я. А., Дорошенко О. О., Яременко А. С. Ризик ліквідності комерційного банку. Ефективна економіка. 2022. № 2.

11. Еркес О.Є. Нові нормативи ліквідності в системі ризик-орієнтованого нагляду за діяльністю банків України. Економіка та суспільство. 2019. № 20. С. 131–138.
12. Зверук Л. А., Руденко В. Ю. Система управління ліквідністю банківської установи. БІЗНЕСІНФОРМ. 2021. № 11. С. 394-401.
13. Катан Л. І., Марченко Ю. С. Управління ліквідністю комерційних банків. Молодий вчений. 2021. № 5 (45). С. 580-591.
14. Коваленко В. В. Управління ризиком ліквідності банків в умовах фінансової нестабільності. Ефективна економіка. 2020. № 7.
15. Коваленко В. В. Регулювання ліквідності банків України: проблеми та перспективи. Ефективна економіка. 2022. № 7. С. 15-18.
16. Колеснік Я. В., Попов В. О. Аналіз ліквідності банківського сектору країни. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. № 22 (2). С. 28-31.
17. Косарева І. П., Крамська Д. О. Ліквідність банку: сутність та вплив основних факторів на діяльність банків. Причорноморські економічні студії. № 29. 2022. С. 99-103.
18. Криклій О. А., Москаленко А. О. Вплив невизначеності на ліквідність банківської систем. Ефективна економіка. 2020. № 11.
19. Кочетигова Т. В. Зарубіжний досвід управління ліквідністю банку Глобальні та національні проблеми текономіки. 2021. № 11. С. 709–712.
20. Лисьонкова Н. М., Єрмоленко О. А., Гармай І. Ю. Сутність та оцінка ліквідності банку. Приазовський економічний вісник. 2019. № 5 (16).
21. Литвинюк М. В., Демиденко В. І. Ліквідність банку та банківської системи як показник ефективності діяльності банку та її вплив на прибутковість комерційного банку. Економіка та суспільство. 2017. № 10. С. 631-635.
22. Малахова О. Л. Теоретичні засади банківської ліквідності та фактори, що її визначають. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2019. №6 (1).С. 217–223.
23. Наглядова статистика НБУ: Офіційний сайт Національного банку

України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

24. Новікова Т. В., Антоненко О. І., Бауліна О. О. Управління ліквідністю банківської системи України: сучасний стан та проблеми. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2016. №2. С. 32-44.

25. Павленко Л. Д., Ткаченко А. П. Ризик-фактори ліквідності банку та методи їх оцінювання в умовах волатильності банківської системи України. Ефективна економіка. 2020. № 6.

26. Павленко О. П., Черношкур Я. Управління економічною категорією «ліквідність» та інструментарій її впливу на платоспроможність комерційних банків. Інфраструктура ринку. 2018. № 21. С. 271-278.

27. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Національного Банку України від 23.03.2022. № 59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>

28. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Національного Банку України від 28.08.2001. № 368 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text37>

29. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Національного Банку України від 11.06.2018. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18/conv#n902>

30. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR): Рішення Національного Банку України 15.02.2018 № 101-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr101500-18#Text>

31. Прутська О. О. Візнюк В. Ю. Сучасний стан та проблеми ліквідності банківської системи України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2021. № 14. С. 846-848.

32. Путінцева Т. В. Сутність ліквідності комерційних банків. Вісник університету банківської справи. 2021. № 2-3. с. 73-80.

33. Річний звіт АТ «А-Банк» за 2018 рік: Офіційний сайт АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А-Банк». URL: <https://a-bank.com.ua/>

34. Річний звіт АТ «А-Банк» за 2019 рік: Офіційний сайт АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А-Банк». URL: <https://a-bank.com.ua/>

35. Річний звіт АТ «А-Банк» за 2020 рік: Офіційний сайт АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А-Банк». URL: <https://a-bank.com.ua/>

36. Річний звіт АТ «А-Банк» за 2021 рік: Офіційний сайт АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А-Банк». URL: <https://a-bank.com.ua/>

37. Річний звіт АТ «А-Банк» за 2022 рік: Офіційний сайт АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А-Банк». URL: <https://a-bank.com.ua/>

38. Рудан В. Я. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан і стратегічні орієнтири управління. Економічний аналіз: зб. наук. праць ТНЕУ, т. 27. 2020. № 4. С. 170-179.

39. Сирветник-Царій В. В. Таксономічний аналіз як інструмент виявлення можливостей забезпечення розвитку ефективності управління економічним потенціалом підприємств торгівлі споживчої кооперації / В.В. Сирветник-Царій, Н. І. Дуляба. – Глобальні та національні проблеми економіки. 2022. № 9. С. 419–423.

40. Тисячна Ю. С. Управління активами і пасивами банку із застосуванням матричного підходу / Ю. С. Тисячна. – Глобальні та національні проблеми економіки. 2020. № 13. С. 548–552.

41. Федішин М. П. Технологія управління ліквідністю комерційних банків: теоретичний аспект. Економіка і суспільство. 2018. № 16. С. 840–846.

42. Христофорова О. Ф. Ліквідність банківської системи та практичні аспекти її забезпечення в сучасних умовах України. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2019. № 36. С. 109–114.

43. Шептуха О. М., Волковенкова М. М., Коротка О. О. Управління ризиком ліквідності і платоспроможності. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 776-778.

44. Шийко В. І. Оцінювання управління ліквідністю банківських установ. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 12. С. 68-74.

45. Успенко В. І., Хіжняк О. С. Аналіз сучасного стану ліквідності банків України. Молодий вчений. 2016. № 1(1). С. 191-195.